

PRAMENY K HOSTIVICKÉ HISTORII

Řada A: Staré publikace

Svazek č. 14

Dělnické hnutí na Hostivicku

Vzpomínky na první průkopníky socialismu u nás
a boj zdejšího dělnictva za socialismus do dnešních dnů

Kolektiv autorů

Místní národní výbor Hostivice, 1971

Hostivice, prosinec 2014

Přepsala Alena Kučerová

Upravil a poznámky pod čarou doplnil Jiří Kučera

Stránky jsou upraveny pro zmenšování při tisku na formát A5

**DĚLNICKÉ HNUTÍ
NA HOSTIVICKU**

DĚLNICKÉ HNUTÍ NA HOSTIVICKU

Vzpomínky na první průkopníky socialismu u nás
a boj zdejšího dělnictva za socialismus do dnešních dnů.

K 50. výročí založení KSČ vydává MV KSČ, MNV a MVNF Hostivice

Dějiny dělnického hnutí v Čechách do založení KSČ r. 1921.

V 18. století, kdy se rodí první primitivní stroje, mění se zároveň i dosavadní, cechy ovládaná řemeslná výroba ve výrobu průmyslovou. Dochází-li ke změně výroby, pak nutně dochází i ke změně, reorganizaci lidské společnosti. Průmysl, ač ještě na stupni ruko-dělném, manufakturním, odhaluje podnikatelům mnohem větší možnosti zisku než poma-lejší a méně výnosná výroba zemědělská. Přirozenou půdou pro rozvoj manufakturní výroby se stala města, kde se odedávna soustřeďovala výroba nezemědělská a novými podnikateli vedle feudálních velkostatků se stávají měšťané. Nové společné dílny, manu-faktury, potřebovaly shromáždit velký počet pracovníků na jednom místě a aby k tomu mohlo dojít, musil být zrušen systém, který držel všechno venkovské obyvatelstvo, při-poutané po generace k velkostatku a tím systémem bylo nevolnictví. Zrušením nevolnictví za Josefa II. (1. 11. 1781) byla poddanému sedlákovi navrácena jeho osobní svoboda. Zůstal sice ještě poddaným, musil robotovat, odvádět úroky a daně, nebyl však již připou-tán k velkostatku, jeho děti směly se svobodně věnovat řemeslům, a studiu, uzavírat sňatek bez svolení vrchnosti a volně se stěhovat.

V tu dobu rozvíjí se průmysl textilní, železářský, papírenský a sklářský a novými podnikateli jsou vedle velkostatkářů převážně měšťané. V jejich rukou začíná se hromadit kapitál získaný vykořisťováním průmyslových dělníků, proletářů. A tak vznikají dvě nové společenské třídy, třída proletariátu a kapitalistického měšťanstva, buržoazie. Třidu továrního proletariátu začalo rozmnožovat i mnoho venkovských, domácích přadláků a tkalců, kteří v důsledku zavádění strojů do textilního průmyslu ztráceli zaměstnání. Do měst, kde jsou továrny, začínají se hrnout zemědělství dělníci, pracující až dosud na panských nebo církevních velkostatkách. Zde v manufakturách pak pracují vedle mužů ženy a děti. Pracovní doba je 12 až 16 hodin denně. Kapitalisté, považující práci za zboží, využí-vají rostoucí nabídky pracovních sil k bezohlednému snižování mezd. Dělníci musí často pracovat v temných, nevytápěných a nevětraných dílnách za hladové mzdy. Jestliže se pokusí žádat vyšší mzdy nebo lepší pracovní prostředí a podmínky, jsou trestáni tělesnými tresty, vězením nebo propuštěním z práce. Nejbezohledněji byly vykořisťovány děti ve věku od šesti do dvanácti let. Teprve r. 1843 byly vydány předpisy omezující práci dětí mladších 12 let.

Průmyslový proletariát projevoval stále nespokojenost, se svým postavením, zejména textiláci (tiskaři kartounů, kartoun je bavlněná látka bělená a barevně potiskovaná). Zakládali první podpůrné spolky, které je měly chránit v době nemoci, po úrazu a v nezaměstnanosti. V letech 1843 a 1844, v době krize, kdy se zastavil odbyt textilních výrobků a nastala dražota, docházelo ke stávkám a manifestacím proti snižování mezd a proti propouštění dělnictva z práce. S prvními projevy dělnického hnutí v Čechách se tady setkáváme v letech 1843 a 1844 a jeho prvními představiteli jsou tiskaři kartounů. Ti se nejdříve dostali do konfliktu se svými zaměstnavateli, první pocítili nezaměstnanost, výluku (hromadné propouštění z práce), snižování mezd a nedostatek sociální péče. Bouře v červnu v Praze roku 1844 přenesly se propagací pražských tiskařů kartounů i do jiných měst, zejména do měst v severních Čechách. Tyto bouře proti hladu a nezaměstnanosti přinesly první upevnění dělnické solidarity.

Dělníci však tehdy ještě neviděli, že hlavní příčinou jejich bídy je touha továrníků po zisku, spatřovali původ své zoufalé situace hlavně v zavádění strojů do továren. Stávkující se snažili v některých továrnách dokonce zničit nové stroje. Docházelo i k bouřím hladové chudiny před krámy pekařů a řezníků. Třídní boj neorganizovaného, třídně neuvědomělého průmyslového proletariátu měl v té době povahu živelných výbuchů hněvu a odporu, neměl ještě cílevědomé politické vedení. V roce 1844 bojují za zvýšení mezd, v krvavých demonstracích s oběťmi na životech dělníci na stavbě železnice.

Do revolučního roku 1848 vstupuje české dělnictvo bez třídního uvědomění a bez svých vůdců schopných vést třídní boj cílevědomě a organizovaně. Zavedením bachovského absolutismu (podle rak. ministra Alex. Bacha, který zaváděl v českých zemích proti snahám o ústavní vládu absolutní vládu rak. císaře, rušil národní rovnoprávnost, omezoval právo shromažďovací, zavedl cenzuru tisku, policejní dozor osob angažujících se v boji o ústavu, germanizaci do úřadů a škol – proti jeho absolutistické vládě ostře vystupoval Karel Havlíček Borovský) v letech 1852 až 1860 byl přerušen vývoj dělnického hnutí u nás, jelikož toto hnutí bylo násilím potlačováno. Údajně podporovalo demokratické a národní české požadavky a bylo naplněno reakční politikou.

Teprve vydáním zákona spolčovacího a shromažďovacího dne 15. 11. 1867 se počíná dělnické hnutí u nás znovu rozvíjet. Exponentu staročeků dr. Fr. Lad. Chleborádovi se podařilo získat dělnictvo pro zakládání nepolitických, svépomocných spolků podle vzoru něm. ekonoma Fr. H. Schulze-Delitzsche. Chleborád hlásal teorii,

že dělnictvo může pozvednout svou úroveň a zbavit se vykořisťování svépomocí, jestliže se sdruží a bude samo podnikatelem. Dne 1. 12. 1867 vychází z redakce Václava Petra první číslo časopisu „Dělník“ a v březnu r. 1868 na návrh Chleborádův se zřizuje potravní spolek „Oul“. Vůdčí ideou tehdejšího dělnického hnutí zůstával ještě národnostní boj a spolupráce s liberální buržoazií. Koncem roku 1868 časopis „Dělník“ zaniká a nahrazuje jej časopis „Oul“, ve kterém se soustřeďují opozičníci dr. Chleboráda jako Josef Boleslav Pecka-Strahovský a Ladislav Zápotocký-Budečský, první průkopníci socialismu, ježto dr. Chleborád zakládá nový časopis „Včela“, ztrácí záhy důvěru dělnictva. Časopis „Oul“ vystřídal v krátkém čase nový časopis „Český dělník“ a ten znamenal již skutečný obrat českého dělnictva k socialismu. V něm se dělnictvo dožadovalo podílu na politice státu. Roku 1869 stávkují v Praze tiskaři, krejčí, tesaři a jiní. Proti nim ostře zakročuje vláda, stejně jako proti „Oulům“ a jakýmkoli politickým spolkům. Mezi dělníky se začínají otevřeně ozývat hlasy po politických právech. V lednu r. 1870 je v Praze uspořádána velká schůze dělnictva, žádající zejména všeobecné právo hlasovací a svobodu tisku, v březnu na schůzi je žádáno zřízení odborových organizací. Na přelomu let šedesátých a sedmdesátých počínají do řad českého dělnictva pronikat myšlenky zakladatelů vědeckého socialismu Karla Marxe a Bedřicha Engelse. Zároveň s nimi přicházejí i zprávy o činnosti 1. internacionály, založené v Londýně r. 1864. (I. internacionála byla založena jako sdružení stranických a odborových organizací dělnického hnutí se sídlem v Londýně a s programem vyjádřeným roku 1864 Karlem Marxem v tak zv. „inaugurální adrese“, která je taktičtější obměnou „komunistického manifestu“ zpracovaného Marxem a Engelsem v r. 1847/8).

Vlivem krvavých událostí v Liebigově továrně ve Svárově u Tanvaldu dne 31. 3. 1870. dochází téhož roku v srpnu (7. 8. 1870) pod Ještědem k projevům solidarity českého a německého dělnictva. Přítomni byli i zástupci dělnictva vídeňského a drážďanského. To je první vyjádření internacionální solidarity dělnictva u nás. Od roku 1871 se rozpoutává o české dělnictvo ostrý boj mezi mladočechy a staročechy. Mladočechové pod vedením Jos. Baráka začali v lednu r. 1872 vydávat radikálnější časopis „Dělnické listy“ a získali tak část dělnictva do svých řad. „Dělnické listy“ v září r. 1872 po odchodu Baráka prohlašují, že budou dělat ryze dělnickou politiku, budou informovat o socialismu, komunismu a sociální demokracii a že dělnictvo nastupuje již v samostatnou politickou stranu.

Vliv na dělnické hnutí a jeho boj o uskutečnění ideí socialismu měla v tu dobu také Pařížská komuna, kdy si pařížský lid (od 18. 3. 1871) začal vládnout sám a pod dělnickou správou převzal výrobu v továrnách, rozpustil armádu a policii a nahradil je národní gardou, zpřístupnil školy všem, oddělil církev od státu, začal s řízenou bytovou péčí a podpůrnou sociální péčí a provedl řadu dalších sociálních opatření, jakož i hospodářských opatření (např. stanovení pevných cen na základní životní prostředky ap.), Přesto, že revoluční lidová státní moc trvala jen 72 dní, měla pařížská komuna dalekosáhlý historický význam pro další vývoj mezinárodního dělnického hnutí. Od r. 1873 rediguje „Dělnické listy“ kovodělník J. B. Pecka.

V dubnu r. 1874 se koná ve vsi Neudörflu, poblíž Vídeňského Nového Města, první sjezd sociálních demokratů v Rakouské říši, čteně obeslaný delegáty českého dělnictva. Tento sjezd měl vyřešit spor dvou vůdců rakouských soc. demokratů H. Oberwindera, který chtěl v boji proti vládní politice spolupracovat s liberální buržoazií, a Andrease Scheue, jenž zdůrazňoval, že dělnické hnutí se musí utvořit jako samostatná politická síla. Scheuova skupina na sjezdu zvítězila a pak byla ustavena rakouská sociálně demokratická strana, jejímž členem se stalo i české dělnictvo. I když tato organizace přenesla záhy své sídlo do Liberce, české dělnictvo se v ní necítilo spokojeno. Už proto ne, že vedoucími představiteli byli němečtí dělníci, a toužili proto po založení jednotné strany československého dělnictva. Dne 7. 4. 1878 se koná první sjezd českých sociálních demokratů v hostinci „U kaštanu“ v Břevnově, nedaleko kláštera sv. Markéty a zde se také ustavuje československá sociálně demokratická strana. Tato strana vychází jako rakouská z programu německé soc. demokracie, ustavené na sjezdu v Eisenachu v srpnu r. 1869 a vedené Augustem Bebelem a Wil. Liebknechtem.

Když 19. února 1876 „Dělnické listy“ přestaly vycházet, stala se orgánem strany „Budoucnost“, která byla založena již dříve jako umírněnější časopis proti radikálnějšímu „Dělnickým listům“ klonícím se k Scheuovi. „Budoucnost“ redigoval od r. 1874 Lad. Zápotocký.

V důsledku těžkého sociálního postavení dělnické třídy, hladových mezd a nezaměstnanosti propukaly v Čechách další a další stávky, z nichž největší byla stávka horníků r. 1882, která předčila všechny ostatní předchozí. Socialisté byli znovu silně pronásledováni od r. 1879, kdy nastoupila konzervativní vláda hraběte Taafa, jejímž hlavním cílem bylo potlačení dělnického hnutí. V polovině roku 1880 dochází k rozporu v dělnickém hnutí, jenž se týkal dalšího postupu. Jedni - umírnění - pokládali za nutné usmířit si

vládnoucí třídy a přizpůsobit se daným poměrům, domáhat se politických a sociálních reforem legálním způsobem, druzí – radikálové – požadovali, aby se odpovědělo rázným protiopatřením v revolučním duchu, požadovali přípravu revolučního zvratu, vytvoření třeba i ilegální organizace a vydávání ilegálního tisku. K radikálům patřili zejména Čech Norbert Zoul a Němec Josef Schiller. Rozpory neurovnal ani sjezd svolaný na říjen r. 1882 do Brna a od té doby existovaly u nás vlastně dvě dělnické strany – strana umírněných socialistů a strana radikálních socialistů. Tohoto škodlivého stavu v dělnickém hnutí si byla vědoma řada uvědomělých socialistů a ti se snažili obnovit jednotu strany. Zásahu na sjednocení měl zejména Josef Hybeš a založení časopisu „Rovnost“ v r. 1885. O vánocích r. 1887 se sešel v Lužánkách u Brna sjezd čes. soc. demokratů, na němž obě křídla hnutí přijala navržený program a tím se ukončilo období rozkolu. Etapu vnitrostranických sporů v celém Rakousku uzavřel pak hainfeldský sjezd, který se konal od 30. 12. 1888 do 1. 1. 1889 v dolnorak. městečku Hainfeldu. Na sjezdu byl formulován v duchu marxismu jako hlavní cíl sjednocené strany – sociální a politické osvobození dělnické třídy odstraněním soukromokapitalistického vlastnictví výrobních prostředků.

V roce 1890 dochází v rakouských zemích k velké prvomájové demonstraci. Na ní čeští a rakouští socialisté ukázali novou sílu ve státě, se kterou se napříště musí již počítat. Od té doby organizuje soc. demokracie rozsáhlé hnutí za všeobecné volební právo. Po velké demonstraci r. 1893 musila se vláda zabývat otázkou všeobecného volebního práva a ministerského předsedu Taafa, neschopného řešit tuto otázku, vystřídal hrabě Badeni. Ten prosadil alespoň provizorní řešení, podle něhož k dosavadním čtyřem volebním kuriím byla přidána pátá, v níž měli právo volit všichni muži starší 24 let. Pátá kurie obdržela však jen 72 poslaneckých míst. Sociální demokracie zasáhla do voleb již v r. 1897 a celkem 14 socialistů vstoupilo poprvé v historii Rakouska do Říšské rady (11 jich bylo zvoleno v Čechách a na Moravě a to 5 Čechů a 6 Němců).

I v devadesátých letech 19. století se v dělnickém hnutí prolínají ještě silně nacionalistické ideje a formují mimo soc. demokracii a dokonce proti ní v opozici nový proud, tzv. „obranářů“ podle časopisu „Obrana“. Z tohoto proudu od r. 1897 t. zv. národních dělníků, vedeného Václavem Kľofáčem se na sjezdu o velikonocích r. 1898 ustavila „strana národně sociální“, která dalších padesát let pak představovala krajně pravicové křídlo dělnického hnutí.

Roku 1897 vznikl první sociálně demokratický deník „Právo lidu“ a celorakouská soc. demokratická strana se definitivně rozdělila ve strany organizované podle národností.

Na zlomu století dochází v rak. soc. demokracii pod vlivem německého revisionisty Ed. Bernateina k revizi marxismu a současně k tzv. austromarxismu, jenž znamená rozvinutí marxismu v nových podmínkách (v podstatě však jde o smíření revolučního ducha marxismu s reformistickou praxí). V čes. soc. demokracii byl austromarxismem ovlivněn kromě jiných Bohumír Šmeral, redaktor „Práva lidu“ od r. 1901 do r. 1918. Bernstein byl pro parlamentní dobývání pozic, pro drobné vlastnictví a drobnou výrobu, které dle jeho názoru měly být vždy životaschopné, byl pro postupnou přeměnu kapitalismu v socialismus, v akciových společnostech spatřoval nástroj demokratizace kapitálu. Tyto argumenty posílily univerzitního profesora T. G. Masaryka k vlastní kritice marxismu (r. 1897 vydává protimarxisticky zaměřenou práci „Otázka sociální“). Masaryk, ač podporoval dělnický zápas o všeobecné právo hlasovací a osmihodinovou pracovní dobu, rozhodně odmítal myšlenku proletářské revoluce.

Roku 1902 bylo u nás založeno i křesťansko-sociální dělnické hnutí, jež se řídilo papežskou encyklikou Lva XIII. Vedl je katolický politik J. Šrámek.

Koncem října r. 1905 se konal poslední sjezd všech národních skupin soc. demokratů Rakouska, který rozhodl použít pro dobytí všeobecného volebního práva generální stávkou. Od té doby docházelo k demonstracím, k ozbrojeným stávkám a i k stavbě barikád až do r. 1907. Toho roku v lednu bylo v Rakousku konečně uzákoněno všeobecné volební právo a v květnu se konaly první všeobecné volby. Soc. demokracie získala přes 1 milión hlasů a stala se nejsilnější politickou stranou rakouské části Rakousko-Uherska. Československá soc. demokracie byla počtem odevzdaných hlasů největší politickou stranou v českých zemích a české dělnictvo po vítězných volbách mělo k ní plnou důvěru. Revolučního cíle dělnického hnutí však tato strana nebyla schopna prosadit proti měšťácké koalici. Nacionalismus a oportunistus byly brzdou jejího dalšího vývoje. Nespokojenost s oportunistickou politikou strany projevovali v něm. části soc. demokracie v našich zemích K. Kreibich, v české části Ant. Zápotocký, Jos. Haken, dr. Bohumír Šmeral a jiní, kteří po válce se stali předními činiteli marxistické levice a zakladateli komunistické strany (socialistický oportunistus nepočítá s revolučním uskutečňováním socialistických ideí, nýbrž s evolučním, tzv. vývojovým, tedy s postupným přetvářením kapitalistického řádu v socialistický, upouští od zásadové realizace programu a dává přednost opatrnickému, časově přizpůsobivému, vhodnému postupu a snadno dosažitelnému, příležitostnému prospěchu).

Období let 1907–1914 je dobou významných revolučních akcí dělnického hnutí. Od r. 1908 do r. 1911 docházelo k řadě protidrahotních bouří a demonstrací.

V r. 1911 dochází k rozštěpení sociální demokracie. Vedle československé soc. demokratické strany vzniká početně menší, centralistická „česká sociálně demokratická strana dělnická v Rakousku“, hájící celorakouskou jednotu odborového hnutí (nikoli však internacionální). Tato strana byla vedena hornickým předákem Petrem Cingrem. V roce 1917 mohutně zapůsobila na dělnické hnutí u nás Velká říjnová socialistická revoluce v Rusku a vznik prvního socialistického státu na světě.

Za války v letech 1914–1918 umírněný postup k militarismu a oportunistu vedoucích činitel vzbudil mezi členy československé soc. demokracie mnoho nedůvěry a tak nebylo divu, že brzo po válce radikálnější příslušníci této strany začínají formovat novou stranu, stranu komunistickou. V soc. demokratické straně zůstali ti, kteří byli pro koalici socialistů s buržoazií, jako dr. Soukup, Ant. Němec a Vl. Tusar. Vl. Tusar byl v letech 1919 až 1920 předsedou vlády a svou demisí 14. 9. 1920 umožnil nastolení úřednické vlády J. Černého. Marxistická levice odolala náporu buržoazie a pravicových socialistů i tehdy, když úřednická vláda J. Černého dala provokativně dne 9. 12. 1920 obsadit pražský Lidový dům a chtěla rozdrtit revoluční hnutí u nás. Levice vyhlásila generální stávkou, při níž stávkovalo na půl miliónu dělníků. I když stávka byla brutálně potlačena, vítězství ruského proletariátu ve Velké říjnové socialistické revoluci a zrada pravicového vedení soc. demokracie ČSR v prosinci 1920 vedly revoluční dělníky k vytvoření samostatné KSČ, která byla založena na ustavujícím sjezdu 14.–16. 5. 1921. Tento ustavující sjezd přijal také 21 podmínek pro vstup do Komunistické internacionály.

Do českého dělnického hnutí pronikaly postupně zásadní myšlenky všech tří internacionál. První internacionála organizovala dělnické hnutí v letech 1864 až 1876 a uspořádala tyto mezinárodní kongresy: r. 1866 Ženeva, 1867 Lausanne, 1868 Brusel, 1869 Basilej a 1872 Haag. Založena byla v Londýně r. 1864 (v r. 1865 se v Londýně konala pouze konference). V r. 1870 pro prusko-franc. válku se sjezd nekonal a v r. 1871 byla v Londýně jen konference, 1873 se sice konal v Ženevě sjezd, měl však jen lokální význam a na konferenci ve Filadelfii r. 1876 byla I. internacionála rozpuštěna (pro stále ostřejší střetávání se s představiteli anarchistů, stoupenců Michaila Bakunina). Duchovním vůdcem I. internacionály byl Karel Marx. Programy jednotlivých kongresů: max. osmihodinová pracovní doba pro dospělé, zestátnění dopravních a spojovacích

prostředků, zestátnění pozemků a dolů, zespolečenštění všech výrobních prostředků a j.

Druhá Internacionála byla založena 14. 7. 1889 v den stého výročí dobytí Bastily, se sídlem v Paříži (návrh Engelsův). Kongresy: I. Paříž 1889, II. Brusel 1891 (vyloučení anarchistů z internacionály), III. Curych 1893, IV. Londýn 1896, V. Paříž 1900, VI. Amsterdam 1904, VII. Stuttgart 1907 (projednávalo se stanovisko k válce), VIII. Kodaň 1910 a IX. Basilej 1912. V roce 1915 se koná konference v Zimmerwaldu u Bernu, na níž vystupuje V. Iljič Lenin a žádá založení nové internacionály, která by vedla k revoluci proletariátu. V r. 1916 uspořádána konference ve švýcarském Kienthalu, r. 1917 konference ve Stockholmu a r. 1919 v Bernu, kde se po svět. válce obnovuje II. internacionála, avšak opozice – moskevští bolševici – zakládá III. internacionálu se sídlem v Kremlu, tzv. komunistickou, zkráceně „kominternu“. Ustavující sjezd se konal ve dnech 2. až 6. března 1919 v Moskvě, Kongresy: II. 1920, III. 1921, IV. 1922, V. 1924, VI. 1928 a VII. 1935. Dne 16. 5. 1943 byla rozpuštěna.

Pozn.: Roku 1921 dochází ve Vídni k založení tzv. dvaapůlté internacionály se snahou být uprostřed, v centru mezi reformistickou druhou a revoluční třetí. Jejím členům se říkalo „centisté“.

Pozn.: Roku 1923 v Hamburku dochází sloučením dvaapůlté s druhou ke vzniku SDI, tj. Socialistické dělnické internacionály.

Počátky dělnického hnutí v našich obcích, vznik organizací KSČ u nás, vývoj dělnického hnutí do r. 1945 a malá historie zdejšího Dělnického domu

Při oslavách 50. výročí založení KSČ a organizací KSČ v Hostivici a Litovicích nebylo by správné nezpomenout průkopníků socialismu z konce minulého století, kteří za velkých obětí a v těžkých podmínkách v monarchistickém absolutismu Habsburků a naprosté politické nevědomosti zbídačeného a všestranně utlačovaného pracujícího lidu zasívali zrnka socialismu, probouzeli třídní uvědomění a pokládali základy k ustavení revoluční strany podle učení Marxe a Engelse. Byli to hlavně Josef Boleslav Pecka-Strahovský, Ladislav Zápotocký-Budečský, Josef Hybeš a jiní. Přes velkou persekuci a brutální zákroky a šikanování hnutí dělnické třídy stále rostlo a sílilo, až rakouská byrokracie musila pod tlakem povolit ustavení sociálně demokratické strany. I u nás v Hostivici zásluhou několika průkopníků myšlenka socialismu se zdárně šířila. Patřili mezi ně především soudruzi Kopka Frant. zámečník, hodinář Jugl, Strašlipka Jakub, Pokorný Frant. ze Břvů, kteří docházeli na Kladno na tajné schůzky a přinášeli letáky, brožurky a časopisy seznamující čtenáře se základními myšlenkami socialismu. Tito soudruzi šířili pak ideje socialismu mezi svými známými, organizovali tajné schůzky v dílně s. Kopky. Myšlení hostivických dělníků ovlivňovali i zdejší dělníci pracující na Kladně, na šachtě v Nučicích nebo v Praze. Ještě před rokem 1900 byla zde ustavena organizace soc. demokratické strany a na její rozšíření a upevnění mělo velký vliv postavení šroubárny Staněk a Ponec v roce 1899, založení DTJ v r. 1905¹ a dělnického konzumu v roce 1907. To již iniciativu činnosti a třídního uvědomování převzali mladší soudruzi a těch již byly desítky. V desátých letech našeho století to byli zejména: Václav Bouška, František Ransdorf, Václav Souček, Václav Sláma, Václav Škvor, Boh. Eiman, Josef Donát, František Pokorný, s. Mercl, Eman Tůma, Josef Ineman, Václav Fousek, Alois Pospíšil, Václav Vlček a jiní.

V té době život pracujících byl velice těžký. Dělník byl odkázán na milost majetných. Pracovních příležitostí bylo málo, byl tu jen císařský dvůr, sedláci a šroubárna, která se rychle rozšiřovala v důsledku laciné pracovní síly, které bylo dostatek. Tehdejší výdělky při 10 hodinové pracovní době se pohybovaly kolem 60 haléřů

¹ Stanovy Dělnické tělocvičné jednoty v Hostivici byly podle spolkového katastru schváleny až v roce 1908

u svobodných a K 1,50 u ženatých plus deputát u dvora, v továrně K 1,- až 2,40 a jen málo kvalifikovaných, vydělávalo 3 až 4 koruny za pracovní den. Většinou se pracovalo v úkolu, kde se také více vydělalo, přesčasy se platily v normální sazbě, Ženy a mladí do 21 let měli sazby poloviční. v krátké době byla založena odborová organizace svazu kovodělníků, která se snažila, aby se každý dělník stal jejím členem. Čím více se zvětšoval počet pracujících ve šroubárně, tím více sílilo i třídní uvědomění. Stupňovaly se konflikty mezi dělníky a majiteli továrny pro nízké mzdy, případně pro pokuty vybírané při zjištění sebemenších vad na výrobcích. Jelikož majitelé továrny požadovali stále vyšší výkony a přitom ještě snižovali úkolové sazby, došlo na jaře r. 1911 mezi nimi a dělníky ke sporu, který vyvrcholil stávkou trvající 3 měsíce. Stávka byla opravdu bojová. Stávkující výbor stavěl hlídky, které sváděly šarvátky se stávkokazy, jichž bylo přes třicet – a které firma verbovala ze širokého okolí. Docházelo stále ke srocování pracujících, kteří přesvědčovali stávkokaze, aby nepracovali. Často po nich plivali a někdy jim i nějakou tu ránu uštědřili. Posádka četnické stanice se rozšířila ze 3 členů na 12 a ti pak vodili stávkokaze do práce a z práce. Stávkokazové přicházeli většinou ze Řep a Bílé Hory. Šarvátky přesto trvaly a řada dělníků, hlavně mladších byla zatčena a v železech odváděna do Unhoště nebo i spráskány na četnické stanici. Zástupci svazu kovodělníků zpočátku vyzývali k vytrvání ve stávce, ale když stávka trvala již přes měsíc, počali slevovat a chtěli s firmou jednat. Dokažovali, že počet stávkokazů roste a že vyplácené podpory neodpovídají jistotě vítězným výsledkům stávky apod. Stávkový výbor a dělnictvo však trvalo na svých požadavcích. V tom roce se v Hostivici stavěla kasárna a v Jenečku okresní silnice, a tak celá řada starších dělníků tam pracovala, aby nemusela brát podporu. Ale ani továrník Staněk to neměl lehké. V továrně se pracovalo málo a dělaly se ještě zmetky, takže měl velké ztráty a nemohl plnit objednávky, nakonec musel sám pozvat funkcionáře k jednání a udělat jisté ústupky, aby dělníci nastoupili opět práci. Musel vzít všechny dělníky zpět, částečně zvýšit nejnižší mzdy a sazby úkolů a propustit skoro všechny stávkokaze a hlavně uznat odborovou organizaci a její důvěrníky. Sebevědomí dělníků naproti tomu vysoko stouplo.

Od roku 1912, kdy byl v Hostivici slaven poprvé 1. máj, se v továrně na 1. máje nepracovalo a v parku se pak každoročně pořádal veřejný tábor lidu. V těchto letech strana soc. demokratická a celé dělnické hnutí doznaly velkého rozmachu, na což již byrokratický policejní státní aparát nestačil, ačkoliv horlivě rozháněl

účastníky tábora lidu a manifestací. V roce 1914 na táboru lidu soc. demokratický referent mluvil o nebezpečí války, která se připravuje, a varoval „zpuchřelé“ Rakousko, že v takovém případě se všechny soc. demokratické strany v čele s II. internacionálou jako jeden celek postaví a smetou se světa ty, kdož by měli chuť „válčit“. Když však válka vypukla a pohrůžka se měla splnit a zamezit krveprolévání, II. internacionála mičela, soc. demokratičtí předáci se postavili za své monarchy a v jejich válečných zločinech je podporovali. Tento zrádcovský postoj silně otrásl důvěrou dělníků v soc. demokratickou stranu a II. internacionálu. Jen zásluhou Velké říjnové socialistické revoluce a vítězstvím dělníků a rolníků v carském Rusku znovu se pozvedly revoluční elán a víra ve vítězství dělnické třídy. Nadšení lidu po skončení první světové války bylo obrovské, slavnosti a tábory lidu neměly konce. Na nich všichni předáci soc. demokratické strany – dr. Soukup, Němec, Bechyně, Hampl, Stříbrný, Klofáč, Špatný, Švehla,² Kramář, Zeminová a všichni ostatní slibovali pozemkovou reformu, znárodnění velkodolů, velkozávodů, bank a tak odčinit „Bílou horu“, slibovali ráj v republice a žádali jen čas a klid, pochopení pro mladou republiku a jednotu „Husova národa“. Při tom však budovali silný, policejní aparát, ponechali ve službě všechny rakušácké četníky a policajty, všechny důstojníky, kteří hnali naše vojáky na jatky a jinak jim neřekli než „Prager Pepe“ nebo „Böhmischer Hund“. Nechali sice odstranit všechny orlíky, ale nechali v platnosti všechny rakouské zákony a patenty z doby Marie Terezie. A to vše za souhlasu a pomoci soc. demokratických představitelů, kteří za to dostávali sinekury ve správních radách bank, dolů a závodů. Zradikalizovaná dělnická třída v prvních volbách v roce 1919 dala hlas straně soc. demokratické, která byla největší stranou v republice a očekávala od ní, že splní sliby a revoluční program. Avšak vedení strany místo, aby obsadilo rozhodující ministerstva vnitra, nár. obrany, zahraničí, která by byla s to, tento program realizovat, uvolnilo pro buržoazní a kapitalistickou kastu tyto pozice a spokojilo se s podřadnými funkcemi ve vládě a dalo se na cestu zrady a spolupráce s buržoazií. Začalo přesvědčovat, že k socialismu se dojde vývojem, výchovou, cestou sociálních reforem. Řadoví členové však s tímto postupem nesouhlasili a prosazovali cestu ruských bolševiků, vládu dělníků a rolníků. Tak došlo k rozštěpení strany soc. demokratické. Byla vytvořena marxistická levice, která získala na svou stranu převážnou většinu členů. Zradikalizované dělnictvo stále rozhodněji prosazovalo své požadavky. Když tato situace vrcholila, byla za souhlasu soc. demokratických předáků s reakcí provedena opatření k rozpuštění vlá-

² Antonín Švehla jako představitel agrárníků rozhodně nepatřil k sociální demokracii, stejně jako někteří další ze seznamu, např. národní demokrat Kramář

dy a jmenována vláda úřednická v čele s dr. Černým, která brutálním způsobem policejním aparátem tvrdě potlačila nespokojenost pracujících. Vzpoura, která propukla v Praze 9. prosince 1920 zabráním Lidového domu policií, se rozšířila po celé republice. Dělnictvo odpovědělo generální stávkou, zabráním státních statků. Vzpoura byla 20. prosince potlačena a tisíce funkcionářů bylo nahnáno do věznic. Celé toto dění se také živě projevovalo u nás na Hostivicku. Ve volbách r. 1919 vyšla jako vítěz soc. demokratická strana a prvním dělnickým starostou byl zvolen v Hostivicích s. V. Bouška a v Litovicích s. Mercl.³ Po prosincových událostech a zradě soc. demokratické strany se dělnictvo odvrátilo od zrádných vůdců a byla vytvořena marxistická levice, která začala proklamovat 21 podmínek pro vstup do III. komunistické internacionály, která byla po krachu II. internacionály založena v r. 1919 v Moskvě. Na všeplenární schůzi v Hostivici za přítomnosti víc jak 100 členů byly tyto podmínky přijaty proti jednomu hlasu a v Litovicích všemi hlasy.

A tak při prvním sjezdu KSČ v květnu r. 1921 byly u nás již silné a pevné organizace KSČ, které v obecních volbách r. 1925 zvítězily 70 procenty hlasů. V Hostivici byl zvolen starostou za KSČ s. Václav Stehlík a v Litovicích s. Karel Chalupa.

Avšak persekuce strany a funkcionářů, jakož i členů strany, propouštění jich ze zaměstnání, cejchování státních zaměstnanců červeným K (komunista) je z existenčních důvodů nutilo vstupovat do nár. socialistické strany a do soc. demokratické strany, do agrárních odborových organizací a podobně. Napomáhaly tomu i zostřené zákony „Na ochranu republiky“, „Proti teroru“, „Zákon o tisku“ (uzákonění cenzury) apod. Jen v Litovicích byla z tohoto titulu a udání četnické stanice a okresního „cajchmajstra“ Náprstka odsouzena řada soudruhů, jako Josef suchý třikrát v Unhošti, jednou v Praze ve Spálené ulici, Jar. Pachman pětkrát v Unhošti, dvakrát na Kladně, jednou v Praze, Karel Chalupa jednou, Ant. Příhoda jednou, Ant. Tejnor⁴ jednou v Unhošti, Václav Pajma jednou a Boh. Lang jednou v Praze. Přesto všechno strana stála vždy v boji proti nezaměstnanosti, organizovala schůze, demonstrace a pochody hladu do Unhoště a na hejtmanství v Kladně, stavěla se za požadavky drobných poplatníků, bojovala od prvopočátku proti fašismu v Německu a sociálfašismu doma, propagovala přátelství se Sovětským svazem schvalováním rezolucí a pozdravných adres k 7. listopadu na schůzích obecního zastupitelstva i okresního zastupitelstva, kde zasedal s. Jar. Pachman, Frant. Nejedlý starší z Jenče a další soudruzi. Roku 1935 měly pol. organizace minimální počet členů, avšak ve volbách strana vždy uhájila 30 až 50 % hlasů.

³ Správně Josef Melcr

⁴ Antonín Tejnor, v letech 1930–1945 litovický starosta, byl národním socialistou a v roce 1945 jako jediný z litovické organizace národních socialistů odmítl vstoupit do KSČ. Jeho zařazení mezi soudruhy tedy neodpovídá historické skutečnosti

Při okupaci z 15. na 16. března v noci byli zajištěni za okresní zastupitelstvo Jar. Pachman, za obecní zastupitelstvo v Hostivici soudruzi František Novák, Václav Stehlík, Karel Houdek, Stanislav Bělohlávek a František Kalaš, za obecní zastupitelstvo v Litovici soudruzi Václav Pajma, Boh. Lang, Karel Vaněk, Boh. Vlach, Ant. Příhoda a Tomáš Hašek. Všichni byli po 6 týdnech vězněni na Pankráci.

Naše strana již před rokem 1937 vedla funkcionáře strany a organizací k ilegální práci. Úkoly a usnesení ÚV KSČ byly na schůzích v Kladně „U Hurtů“ předávány funkcionáři OV KSČ každé organizaci zvláště. Za Hostivici byl napojen s. Václav Stehlík, za Litovice s. Jar. Pachman, za Jeneč Karel Schejbal, schůzky se konaly v Unhošti „Na radosti“, kde byly předávány informace ústně. Toto spojení trvalo do té doby, než byl na Kladně vyvěšen na vysokém komíně rudý prapor a zastřelen německý poddůstojník. Tehdy gestapo v razii zatklo na 300 soudruhů a spojení bylo přerušeno. Tato činnost měla hlavní význam v tom, že když byla strana v prosinci 1938 rozpuštěna a komunisté byli zbaveni všech veřejných funkcí, strana vyvíjela svou činnost dále, tisk a letáky byly stále rozšiřovány a vyzkoušela se ilegální práce, jež se stále měnila a zdokonalovala, až nakonec zbyly jen tříčlenné skupinky. Tato činnost se přenesla také na závody, odkud byly rozšiřovány informace a tisk a byly také organizovány sabotáže.

Malá historie zdejšího Dělnického domu

Už před první světovou válkou bylo uvažováno postavit pro rozvoj dělnického hnutí na Hostivicku Dělnický dům. Bylo založeno družstvo, které disponovalo určitým obnosem. To však během války zaniklo a knihy i peníze se ztratily. Po převratě se tato otázka dostala opět na pořad, a když se dělnictvo jednoho dne ve šroubárně při výplatách rozhodlo, že se drobné, kterých byl nedostatek, vyplácet nebudou, ale že si je dají firmou poukázat na fond pro postavení Dělnického domu, byl zvolen přípravný výbor, jenž tento fond spravoval a otázkou výstavby se zabýval. Z podnětu tohoto přípravného výboru byla také určena a obecním zastupitelstvem schválena parcela, tj. ta, kde dnes stojí sokolovna. V roce 1920 si o tuto parcelu podala žádost tělovýchovná jednota Sokol a její žádosti bylo obecním zastupitelstvem vyhověno.⁵ Pro stavbu Dělnického domu bylo pak rezervováno místo, kde dnes stojí dům s. Houby i s částí dnešního parku.⁶

Také FDTJ⁷ měla fond pro postavení Dělnického domu a vydala 10 000 bloků ve vzoru cihel po Kč 1,-, které prodávala v místě i po celém patnáctém okrese FDTJ a tak do roku 1924 měla již značný obnos a přikročila k založení „Stavebního družstva Dělnický dům pro Hostivici a okolí“. FDTJ požádala o předání továrního fondu, který v tu dobu činil již Kč 6 000,-. Sociálně demokratičtí funkcionáři však namítali, že je to fond soc. demokracie a nikoliv komunistů, kteří v době ustavení fondu neexistovali. Spor se vyřešil tak, že obnos se rozpočítal na každého zaměstnance a každý si s přidělenou částkou mohl naložit jak chtěl. Členové KSČ a i někteří bezpartijní si peníze nevyzvedli a určili je původnímu účelu v obnosu Kč 3 700,-, ostatní si své podíly vyzvedli. Zakoupení stavební parcely se také neobešlo bez problémů. Zatímco jedni trvali na určeném místě v Hostivici, které bylo víc jak o polovinu levnější, druzí poukazovali na to, že by byl na místě, kam se obec rozšiřovat nebude, a navrhovali místo, kde dnes Dělnický dům stojí. Po svízelném jednání se prosadil návrh druhý. V roce 1925 byly zdarma místními dělníky vykopány a vyzděny sklepy a základy do podlahové roviny a v květnu 1926 byl položen základní kámen. Družstvo čítalo jen přes 40 členů, z toho 36 bylo členů KSČ a 6 členů bylo bezpartajních, s podílem po Kč 200,-. Na takovou stavbu to bylo opravdu málo, ale s tím větším elánem se dali dělníci do práce. Plány vypracoval podle vzoru Dělnického domu v Dubí

⁵ Sociálně demokratické vedení radnice se snažilo stavbě sokolovny zabránit, zastupitelstvo ustoupilo až po zprostředkování od vyšších úřadů. Jednání včetně intervencí okresní i zemské správní komise jsou doložena např. v SOkA Kladno ve fondu Okresní úřad Kladno v kartonu 107, sign. 3-H/76

⁶ Park Nouzov

⁷ Federovaná dělnická tělocvičná jednota, prokomunistická sportovní organizace

u Kladna p. stavitel Rudolf Šťastný z Jenče a stavební dohled prováděl p. stavitel František Šlapánek.

S Bránickým pivovarem byla pak sjednána půjčka Kč 200 000 a na jeho doporučení Vinohradská záložna poskytla hypotéku Kč 150 000. Za velkého úsilí všech poctivých dělníků, přel všechny problémy a potíže těch, co stavbě nepřáli, byl Dělnický dům předán veřejnosti dne 9. října 1927. Další půjčky na směnku a nedoplatky dodavatelům činily přes Kč 150 000. Tyto nedoplatky však z výtěžků zábav a ostatní činnosti byly do konce r. 1928 vyrovnány. Přišla doba krize a nezaměstnanosti, výtěžky valně poklesly a jen největší obětavostí členů družstva a jejich nezištností i ta doba byla překonána a v době, kdy družstvo bylo již pevné, přišla okupace a soudruzi byli vyřazeni z činnosti tím, že byla jmenována správní komise. I ta doba přinesla různé plány a spekulace s Dělnickým domem. Avšak rok 1948 dal správný směr k socialismu a tím Dělnický dům od té doby plní své poslání.

Závěrem jmenujeme ty členy, kteří se nejvyšší mírou podíleli na výstavbě a udržování Dělnického domu: Frant. Ransdorf, Václav Fousek, František Strašlipka, Karel Houdek, Václav Pachman, Josef Novotný, Karel Sládek, Josef Suchý, Václav Fiala, Václav Schmid, František Limburský, Josef Černý, Jar. Pachman, Ladislav Sklenář, Štěpán Šroubek, Josef Vrkota, František Patera, Antonín Svoboda, Josef Morštajn a další.

Boj za socialismus u nás po druhé světové válce do r. 1971

V období 50. výročí založení KSČ si znovu připomínáme spěchy i neúspěchy dělnického hnutí v minulosti, abychom, načerpali další potřebnou morální sílu ze vzpomínek na slavné, vítězné činy dělnické třídy našich národů od vzniku samostatného státu a zejména na činy dělnické třídy v našich obcích. Poučení z nezdarů a chyb nám prospěje v další plodné práci na cestě, která je vytyčena naší slavnou stranou – KSČ pro náš socialistický stát a všechen lid tohoto státu. Jak pevné základy položilo dělnické hnutí od prvopočátku a později pod vedením KSČ k uvědomělému a vlasteneckému chápání dějinné úlohy dělnické třídy a všeho pracujícího lidu v boji za nejpokrokovější formy organizace lidské společnosti – socialismus – bylo prokázáno. Bylo to prokázáno v nejstrašnějším období celé tisícileté historie našeho národa, v období německé, fašistické okupace a znovu výrazně v období radostného budování po vítězství v roce 1945 a v únoru 1948 také v našich obcích Hostivici a Litovicích.

Dělnická třída i po vzniku našeho samostatného státu neměla život lehký. Její obrana proti nezaměstnanosti, bídě, hladu a persekuci měla zá následek věznění předních bojovníků a střílení do dělníků při manifestacích za chléb a práci. Přes to macešské jednání vládnoucích vrstev to byli nejuvědomělejší příslušníci dělnické třídy, kteří prokázali největší vlastenecké činy v boji proti německým okupantům, kterým zrádci ve vládě a tak zvaní spojenci, jimž byl náš mladý stát vazalem, dobrovolně tento stát vydali. S avantgardou dělnické třídy, se stranou KSČ nastupovali do boje ostatní vlastenci českého národa, kteří tím prokázali houževnatou vůli velké většiny českého národa ke skutečné svobodě národní i sociální a k nezávislosti. KSČ v Hostivici je hrda na činy svých členů v tomto období.

V průběhu války a okupace, zejména v důsledku hrdinného odporu sovětského lidu, neměli fašističtí okupanti čas ani možnost, aby svoje obłudné plány na vyhlazení našich národů, které označovali jako méněcennou slovanskou rasu, provedli do konce. Pracující lid pochopil v této těžké době, že komunisté měli pravdu, když hájili první socialistický stát světa SSSR proti lžím a pomluvám v první, kapitalistické republice. V roce 1930 byl založen také v Hostivici členy strany Svaz přátel SSSR, který rozšiřoval pravdu o práci a životě lidu v zemi sovětů a proto byl vládní reakcí ne-

náviděn. V hostivické sokolovně při promítání filmu tři mladí komunisté – Jar. Novák, M. Patera a Jar. Klecan za provolání „Ať žije SSSR“ byli žalářováni. (Podobná odměna patrně v r. 1968 čekala pracovníky Svazu přátel SSSR v Hostivici v čele s J. Staňkem, které reakce nenáviděla proto, že hájiti SSSR proti novým pomluvám.)

Ve velkém všenárodním odboji bylo vězněno na 200 000 našich lidí, na 50 tisíc vlastenců bylo zavražděno a umučeno v koncentračních táborech, z toho na 30 tisíc nejlepších synů KSČ. Tyto velké ztráty vlastenců rozšiřují další řady těch, kteří padli v boji v květnových dnech nebo brzy po osvobození zemřeli na následky nelidského zacházení v nacistických věznicích.

Vedení KSČ v SSSR a ilegální vedení doma organizovalo na území republiky široce založený aktivní boj proti okupantům všemi způsoby a prostředky. Byly vytvářeny skupiny, většinou tříčlenné, které měly za úkol informovat jednotlivě naše lidi a upevňovat v nich víru ve vítězství, sílu k odporu a žádat pomoc při svých akcích. Do tohoto organizovaného odporu v našich obcích byli zapojeni členové KSČ i vlastenci z jiných složek, jako z hasičského sboru, Červeného kříže i jednotlivě. Členové těchto ilegálních skupin v Hostivici a Litovicích rozšiřovali Rudé právo, různé letáky, které pravdivě informovaly občany o stavu na frontách a jiných politických otázkách. Dále prováděli sbírky na finanční pomoc rodinám vězněných soudruhů, prováděli osobní agitaci, informovali a varovali o činnosti zrádců a přísluhovačů Němcům v naší obci, předávali zprávy zakázaných vysílačů, vyzývali k sabotážím apod. Ku příkladu, když čeští fašisté v Hostivici, organizovaní v Lize proti bolševismu, svolali do sokolovny schůzi způsobem sprostého zastrašování (a to tím, že rozeslali pozvánky s perforovaným útržkem v rohu a tento útržek měl sloužit jako evidence těch, kdo se schůze zúčastnili), členové strany KSČ dokázali přesvědčit občany jdoucí na schůzi i z okolních obcí, aby na schůzi nešli. Zde je nutno podotknout, že četníci v Hostivici, přes zjevné sloužení okupantům, po vážném slovním souboji nešli ve zradě tak daleko, aby vlastence vydali fašistickým katanům.

Aktivita vlastenců v boji proti fašismu nabývala na důrazu a síle úměrně s blížícími se vojsky slavné Rudé armády. Otevřený boj všeho lidu propukl z podzemí 5. května 1945 také v našich obcích. Boj probíhal dramatickým způsobem, zejména vlivem vlasovců, kteří útočili ve směru od hlavní silnice na Plzeň, přes zalesněné okolí na jihu obce směrem na letiště. Spolu s vlasovci, které naši občané v ulicích, kde boj postupoval, podporovali, útočili v rojnicích i vlastenci zejména v litovické části obce. V období od 5. až

9. května, než přijely slavné sovětské tanky a na letišti přistály rudí letci, prokázali vlastenci našich obcí, v těžké dělostřelecké palbě pancéřového vlaku a tryskových letadel ustupující fašistické armády, trvajících nepřetržitě 24 hodiny, opravdové hrdinství. O všech těchto hrdinských činech a vynaložení úsilí vlastenců z Litovic a Hostivice ve strašném pětiletém období okupace, v jejichž řadách tak jako v celém státě tvoří většinu komunisté a příslušníci dělnické třídy, o jejich slávě i smutku nejpřesvědčivěji mluví mlčící řada jmen popravených, umučených a padlých, vtesaných do kamenných památníků, postavených v různých částech naší, nyní sjednocené obce Hostivice.

Až se v májových dnech zejména letošního roku 1971 opět rozezní dětské radostné hlasy a hudba na oslavu vítězství nad hrozným nepřítelem – fašismem – a na oslavu 50 slavných let života KSČ, až si opět vzpomeneme na hřmění děl a hukot sovětských tanků, rítících se na pomoc bojující Praze, vzpomeneme především s úctou na jména hrdinů. Vzpomeneme na hrdiny, občany naší obce, kteří nevydrželi mučení a byli popraveni, aniž se dočkali šťastného okamžiku zamávání na osvoboditele, v jejichž příchod do poslední chvíle svého života věřili. Jsou to: Bohumil Lang, Marie Langová, František Novotný, Jar. Klecan, Rudolf Vilím, Josef Jandera, Štěpán Drda, Jar. Broul a Josef Doubrava. Společně se členy SPB, s dosud žijícími svědky hrozného utrpení vzpomeneme i na ty, kteří padli v přímém boji nebo na barikádách a na ty, kteří po vítězství předčasně odešli z našich řad v důsledku útrap, jimž byli vystaveni v koncentracích.

Od dobití fašistické bestie, od tohoto dějinného okamžiku záchrany lidské civilizace celého světa, počala naše země opět volně dýchat. Život našich národů vstoupil do nejkrásnějšího období jejich novodobých dějin. Obnovením samostatného Československa byl splněn hlavní úkol národní a demokratické revoluce. Stranické organizace KSČ v našich obcích, tak jako v celém státě, nastoupily do plné legality, počaly rozvíjet svoje avantgardní poslání politicky vyspělého předvoje dělnické třídy a počaly tak uskutečňovat to, o čem snily generace pokrokových revolučních myslitelů a za co bojovati revolucionáři celá desetiletí v naší obci. Stranické organizace KSČ, do jejichž čela byli postaveni předváleční členové strany soudruzi Jar. Pachman z Litovic a František Nejedlý z Hostivice rozvíjely mohutné budovatelské nadšení lidu žádoucím směrem, aby rány způsobené okupací a válkou byly co nejrychleji zaceleny.

Jedním z hlavních úkolů vytyčených stranou a vládou bylo vybudování národních výborů jako základny nového zřízení ve svo-

bodné vlasti. Přípravné revoluční NV, vytvořené v posledním období okupace, byly základem NV v našich obcích a na 1. plenární schůzi byly vytvořeny NV, v nichž všechny čtyři politické strany měly paritní zastoupení. Předsedou MNV v Litovicích byl zvolen J. Vlach, kterého v červenci 1945 vystřídal s. Jar. Pachman. Předsedou MNV v Hostivici byl zvolen Václav Stehlík, kterého v červnu 1945 po jeho odchodu do pohraničí vystřídal s. František Novák. Na slavnostní schůzi MNV v Hostivici dne 27. 7. 1945 byl zvolen čestným občanem obce velitel útvaru Rudé armády s. Korabelnik.⁸ Útvarům Rudé armády, které byly utábořeny „Ve stromečkách“ a všemu sovětskému lidu byla tímto činem prokázána vděčnost obyvatel obce za záchranu.

Souběžně s demokratizací veřejného života, která spočívala v rozbití okupačního státního aparátu a vytvoření nových orgánů moci a správy státu, což splňovaly NV, uskutečnila revoluce rozsáhlé sociální přeměny. Konfiskací veškerého majetku okupantů bylo umožněno provést širokou pozemkovou reformu a dosadit národní správy do velkých závodů. Tímto opatřením byl dán předpoklad k prosazení znárodnění průmyslu, které bylo provedeno v říjnu 1945. Toto znárodnění bylo v poválečné době prvním a nejrozsáhlejším znárodněním na světě a od tohoto okamžiku nabývaly převahu v našem státě socialistické tendence.

V roce 1946 až 1947 se prohlubovaly rozpory v Národní frontě pro rozdílné názory ve vedení stran NF na postup při znárodněním. První měření sil mezi politickými stranami byly volby v květnu 1946, v nichž KSČ se stala nejsilnější politickou stranou a soudruh Klement Gottwald se stal prvním komunistickým předsedou vlády ČSR. Ve stranické práci v těchto prvních letech našim organizacím v obou obcích pomáhali instruktoři z Kladna, kam naše obce okresem ještě patřily. Zejména to byli soudruzi V. Havlín, F. Musil, Jar. Mildorf, F. Škrdlant a další. Z našich občanů to byl obětavý s. V. Chundela ze Sobína, jenž byl výborným řečníkem na stranických schůzích. Také on byl obětí nenávisti nepřátel z řad reakce v Hostivici, když byl přepaden tak jako s. Josef Suchý, s tím rozdílem, že při tom nezahynul.

Od prvních krůčků v životě svobodné vlasti se projevovalo u našich občanů v obou obcích v důsledku dobré práce strany budovatelské uvědomění, které pod vedením strany a MNV dosáhlo značných úspěchů v praktických činech při zvelebování našich obcí. V první řadě byla opravena a vyčištěna škola, parky a prostranství, byla zahájena výstavba dětských školek. Kupříkladu dětská školka v Litovicích ostaví 50 let KSČ v plné činnosti a v úplně dobrém stavu, což svědčí o poctivě provedené práci, přestože bu-

⁸ Správně Alexander Jermilovič Korobejnikov

dova je dřevěná. Při tomto díle byly všechny práce provedeny zdarma a ve volném čase občanů, nadšených budovatelů. Je nutno uvést aspoň jedno jméno, a to Jendy Fialy, který projevil mimořádnou obětavost při budování tohoto díla, které dokumentuje a připomíná nástup pokroku v dělnických, dříve zaostalých obcích.

Další významná díla, která byla našimi občany vytvořena, dokazují, že budovatelské heslo KSČ „republice více práce, to je naše agitace“ nebylo frází a přesvědčilo pracující, že velká většina ve volbách dala důvěru KSČ. Mezi tato významná díla v počátečním období patří dále v Litovicích úprava rybníka, uličky v Jenečku a na Břvech. V Hostivici bylo započato budování nového hřbitova, zahájena přestavba staré školy na budovu MNV a úprava uličky k nádraží. Nelze nepřipomenout obrovské úsilí našich občanů, a to v prvé řadě komunistů při zajišťování výživy národa na polích a při zajišťování paliva v dolech, což bylo vykonáno ve volném čase v sobotu, neděli a o dovolené.

V radostném a spěšném zápase o lepší život dělnické třídy většiny národů počaly protilidové síly ve světě tušit další vítězství pracujících jak v SSSR, tak i v osvobozených zemích a započaly pod vedením USA svůj nástup proti rodícímu se socialismu a dosáhly rozpadu protihitlerovské koalice států, vytvořené za války. Tento tlak světové buržoazie se projevil především v naší republice tím, že pronikl do stran NF, kde našel podporu u reakčních živlů, které při zrušení buržoazních stran, paktujících se s fašismem, přešly do stran NF. Tyto živly usilovaly o rozvrat a likvidaci vymožeností lidu, zejména se zaměřily proti znárodnění a pro návrat ke kapitalistickému panství. Pro dosažení svých cílů využívaly reakční síly všeho, čím bylo možno zmást a odradit lid od nastoupené cesty. K tomu jim zejména přišla vhod katastrofální neúroda v roce 1947 následkem velkého sucha. Proti těmto snahám postavila KSČ požadavek dalšího znárodnění průmyslu. Zemědělcům, kteří v důsledku sucha zůstali takřka bez prostředků, navrhli komunisté poskytnout mimořádné příplatky k výkupním cenám zemědělských výrobků a činnost zahájily vyživovací komise. V této době se projevilo přátelství SSSR k našemu lidu tím, že na žádost s. Gottwalda smluvené dodávky obilí pro náš stát zvýšil SSSR o 100 %. Na příplatky zemědělcům bylo však zapotřebí dalších finančních prostředků a proto komunisté usilovali o zvýšení daní pro milionáře, aby tak tyto zvýšené výdaje uhradili nejmajetnější. O tak zvanou milionářskou dávku, kterou komunisté navrhovali, se v NF rozpoutal ostrý boj. Strany NF návrh dne 2. září 1947 zamítly. KSČ se obrátila k lidu, ukázala na milionáře i na ty, kteří je chrání a boj vyhrála tak, že 21. října vláda zrušila své

zamítavé stanovisko. Úspěšné řešení hospodářských obtíží přineslo KSČ další zvýšení autority. Na tomto zápase se plně podílely organizace KSČ v našich obcích vysvětlováním a vyvracením rozdílných názorů a proto také většina pracujících dala KSČ svoji důvěru.

Boj s reakcí o charakter státu však pokračoval dál, až vyvrcholil v únoru 1948. Strana povolala do tohoto boje celou dělnickou třídu, ozbrojila dělníky komunisty z továren zbraněmi a razila heslo: „Z NF odstranit reakci, z vlády reakční ministry, kteří podali demisi, aby rozbili vládu“. Ve všech místech v podnicích a v obcích byly zřízeny AVNF,⁹ které pod vedením KSČ zajišťovaly očistu ve stranách NF. V tomto zápase KSČ s reakcí naše místní organizace nezůstaly pozadu. Akční výbor NF v Hostivici byl vytvořen ze zástupců organizací o počtu 20, kteří zvolili předsedou AVNF s. Fr. Nejedlého. Tento akční výbor byl v krátké době početně redukován za účelem větší operativnosti na 7 členů. Při jednáních na AVNF, která byla vedena o situaci v jednotlivých stranách se zástupci organizací těchto stran NF v Hostivici, se projevil kladný postoj zástupců. Tito vedoucí činitelé organizací NF v Hostivici nesouhlasili s reakčním vedením ve svých stranách a postavili se plně na stanovisko KSČ. Po projednání ve svých organizacích dobrovolně zlikvidovali svoje organizace a většina vstoupila do KSČ. Materiály a majetek těchto stran převzalo později obrozené vedení od MAVNF do vlastnictví. Od těchto událostí je v Hostivici jen jedna politická strana a to KSČ. Obdobný průběh měly události v únoru také v Litovicích.

Po sloučení organizací KSČ v roce 1949 byl vytvořen také jeden AVNF a ten měl 12 členů. Po těchto pohnutých únorových událostech AVNF ve spolupráci se všemi spolky ve spojené obci rozvíjel na půdě obrozené Národní fronty činnost ve prospěch všeho lidu ještě ve větším měřítku. Po sloučení stranických organizací Litovice a Hostivice bylo přeorganizováno rozdělení obvodů, označení organizací a byl vytvořený společný MV KSČ Hostivice.

Další opatření, které vyplynulo ze sloučení organizací KSČ, bylo spojení obcí s jedním MNV. Tento závažný akt byl projednán již ve společném výboru KSČ. Jednání ve stranickém orgánu probíhalo za přítomnosti zástupců místních národních výborů. MNV Litovice zastupoval místopředseda NV s. K. Tampír, jelikož dosavadní předseda s. Jar. Pachman nastoupil (1. 2. 1949) do funkce politického tajemníka na ONV Praha-západ, což byla nejvyšší funkce v lidosprávě, jakou kdy občan naší obce zastával. MNV Hostivice zastupoval jeho předseda s. Fr. Novák. Dne 1. 1. 1950 bylo uskutečněno sloučení obcí. Slavnostně a manifestačně se oba MNV sešly za

⁹ Akční výbor Národní fronty

účasti všech členů NV na rozcestí u domu s. Suchého¹⁰ a podáním rukou potvrdil se slib pokračovat v poctivé práci pro spojenou obec Hostivici, která byla rozčleněna do pěti částí. Jednotný MNV byl vytvořen ze stávajících poslanců obou MNV po projednání v MV KSČ a na veřejné schůzi občanů v sokolovně. Složení rady MNV Hostivice bylo tehdy následující:

- Fr. Novák – předseda
- K. Blätterbauer – plánovací ref.
- V. Pšenička – finanční ref. a I. místopředseda
- F. Nejedlý – bezpečnostní ref. a II. místopředseda
- Stěp. Arnold – sociální ref.
- Jos. Nohejl – hospodářský ref.
- Jos. Horák – zemědělský ref.
- M. Šrámek – školský ref.
- Ferd. Himl – zdravotní ref.
- Tom. Málek – vyživovací ref.
- K. Tůma Ing.– technický ref.
- Jos. Zikán st. – kontrolní ref.

Nový místní NV pracoval dobře ku spokojenosti občanů i na nejožehavějším úkolu, kterým bylo zemědělství a socializace vesnice. Tak jako radost a nadšení lidu po osvobození od fašismu byly hlavní silou budovatelského rozmachu, tak politická vyspělost členů strany a většiny lidu ve sjednocené obci byla hlavní silou při dalším zvelebování obce ve všech jejích částech na cestě k socializaci vesnice.

Jedním z nejdůležitějších činitelů ve státě i v naší obci, který se podílel na politické vyspělosti lidu a podpoře úsilí KSČ a MNV, bylo hnutí pracujících žen. Pracující ženy organizované v KSČ i v jiných složkách. Byly vždy v prvních řadách při boji strany za pokrok. Při slavnostech a průvodech lidu jejich červené šátky, bílé halenky a tmavé sukně, úbory cvičenek stejně jako bílé pláště sester Červeného kříže znásobovaly radost ze života spějícího k socialismu. Pracující ženy se zapojovaly do všech akcí strany, jako např. při organizování sbírky pro podporu lidu bojující Koreje za svobodu, nebo samy organizovaly různé kulturní akce a získané finanční prostředky opět naší společnosti vracely jinou cestou. Tak kupř. členky KSČ věnovaly 20 000 Kčs na mateřskou školku a stranické organizaci v Hostivici darovaly krásný prapor, jako společné dílo, vytvořené vlastníma rukama. Tento krásný symbol dělnické třídy praporečník KSČ v Hostivici s. Karel Cvrček hrdě nosil v čele průvodů komunistů při všech akcích strany. Nyní jsou ženy orga-

¹⁰ Křížovatka ulic Čsl. armády a Litovické

nizovány v Československém svazu žen, jenž je organizací všech pokrokových žen a působí v různých komisích MNV. Jako předtím v jednotném výboru žen, který byl ustaven jako pomocný orgán NV v roce 1952. Ženy i v jiných oblastech, jako ve svazu Červeného kříže, v Sokole při tělovýchovných slavnostech, v baráčnických obcích a podobně prokazují odhodlání pomáhat v práci zajišťující lepší život cestou k socialismu, což je nejlépe dokumentováno od prvních let po osvobození prací v zemědělství.

Socialistické zemědělství, jeho vybudování, je jedna z hlavních úloh na cestě k socialismu i v naší obci. Organizace KSČ v Hostivici i Litovicích působily od prvních let osvobození tímto směrem, kdy již vznikaly první zárodky společného hospodaření v zemědělství. U bývalých strojních družstev byly vytvořeny první typy JZD za vedení Jar. Pachmana v Litovicích a Jos. Horáka v Hostivici. Po sloučení družstev obou obcí v jednotné JZD Hostivice za velké pomoci KSČ, NF a MNV dosahovalo JZD při několikeré výměně předsedů družstva postupně značných úspěchů v rostlinné i živočišné výrobě. V této době se zejména projevil význam jednotného vedení stranických organizací MV KSČ v Hostivici. Organizace vysílají do tohoto stranického orgánu své nejobětavější soudruhy v každém volebním období a ve vedení se rovněž střídají soudruzi, kteří jsou schopni unést a plnit velké nároky. Tím MV KSČ se stal přirozenou politickou školou pro soudruhy, kterých naše strana nebude mít nikdy dost. Zde je nutno připomenout s. Václ. Slavíčka, který vykonává funkci předsedy MV KSČ nejdéle ze všech obětavých soudruhů, kteří se na této funkci vystřídali, při čemž byl i členem předsednictva OV KSČ Praha-západ.

Po X. sjezdu KSČ v roce 1954 soustředila strana pozornost na ekonomické otázky zejména v zemědělství, na upevnění JZD pro lepší zajištění výživy národa. V této etapě bylo významným předpokladem pro rozvoj JZD Hostivice převzetí státní farmy v Hostivici pro JZD. Po dořešení kádrových otázek ve vedení družstva a za stálé pomoci strany a velké řady občanů dospělo JZD v Hostivici s farmou k dobrým výsledkům ve výrobě a patří mezi spolehlivé zajišťovatele výživy národa. Další důležitou pomocí zemědělství bylo zřízení STS v naší obci podle zkušeností v SSSR. Tato traktorová stanice sehrála důležitou roli v období velkého nedostatku modernějších zemědělských strojů i v dalších etapách při zhospodárňování zemědělské výroby a při nahrazování pracovníků, kterých byl nedostatek.

Jak velkou sílu našich občanů dokázala iniciátorka úspěchů KSČ a složky NF v Hostivici vyvolat pro spěšnou cestu k socialismu nejen v oblasti zemědělské, ale i při zvelebování a rozkvětu obce

svědčí provedená díla v jednotlivých obdobích, z nichž ty nejhlavnější je nutno si uvědomit v tomto významném výročí. Uvědomit si je jako památníky první etapy na cestě k socialismu, plné ještě neprobádaných úskalí, kdy lid se učil sobě vládnout, které by měly stále vyzývat všechny poctivé občany k pokračování na této, tak spěšné cestě. Do 1. 1. 1950 byla provedena v obou obcích díla velkého rozsahu v celkové hodnotě Kčs 2 759 000, při čemž bylo odpracováno 29 680 brigádnických hodin. V zemědělství bylo odpracováno 34 250 brig. hodin. Za úspěšné plnění důležitých úkol byly MNV Hostivice a Litovice třikrát vyznamenány čestným uznáním. Od 1. 1. 1950 do 1955 byla provedena řada významných akcí v celkové hodnotě 3 120 500 Kčs, odpracováno bylo 38 651 brigád. hodin, v zemědělství pro JZD a státní farmu 61 250 brig. hodin. V tomto období r. 1953 bylo světové komunistické hnutí postiženo smrtí s. I. V. Stalina, který zemřel 9. března a naše strana ještě navíc utrpěla další ztrátu úmrtím s. K. Gottwalda, který zemřel krátce poté dne 14. března 1953. Tyto ztráty však vyvolaly ještě větší úsilí celé strany za dosažení socialismu.

V roce 1954 dne 16. května se konaly volby do NV, které strana důsledně zajišťovala, připravila řadu schůzí, na nichž se poslanci představovali. Koncem roku v říjnu 1954 se konaly volby do NS, v nichž byl kandidátem s. pl. Jar. Tondl.

Mezi významné akce realizované v období 1950 až 1955 patří úprava komunikací, povrchová kanalizace ve všech částech obce, úprava ulic v Hostivici II, dostavba hřbitova v Hostivici I, dětské jesle, úprava veřejného osvětlení, zřízení veřejného rozhlasu, úprava koupaliště v Hostivici IV a pod. V tomto období se dále zlepšila situace v dopravě, v obchodě, ve škole a kultuře, v tělovýchově a zdravotnictví. Bylo zavedeno autobusové spojení a komunikační služby, upraveny prodejny, zdravotní středisko, sokolovna a j. Do práce v čestných veřejných funkcích ve straně, v lidosprávě, ve společenských organizacích bylo stále zapojeno na 600 funkcionářů, mužů a žen. Tato skutečnost potvrzuje, že široká účast občanů na správě a řízení veřejných záležitostí prospěšných k dalšímu rozvoji obce a života občanů především, prokázala důležitost působení KSČ v Hostivici na všech úsecích, jako vedoucí síly společnosti. V tomto období byl MNV v Hostivici vyznamenán čestným uznáním za dosažené třetí místo v soutěži MNV. Zde je nutno uvést jména obětavých soudruhů, kteří byli stranou postavení do čela v obci, v jednotlivých fázích vývoje naší pokrokové cesty, na nejodpovědnější funkce. Byl to Fr. Novák, Š. Arnold, V. Pšenička a A. Kletečka, kteří obětovali společnému dílu v obci mnoho svých sil. Dále si připomínáme obětavou práci administrativních pracovníků MNV,

členů strany, kteří od počátků MNV nepolevili ve své práci a ve službách občanům pracují dále. Je to s. Jan Vladyka a s. Václav Čížek.

Od r. 1955 do 1960 bylo provedeno akcí v hodnotě 2 623 200 Kčs. Odpracováno bylo 37 260 brig. hodin a v zemědělství 73 250 brig. hodin. Byla postavena školička, čekárny autobusů, sportovní stadion, provedena úprava ulic. Toto období bylo poznamenáno Chruščovovým výkladem kultu osobnosti, avšak komunisté dokázali, že to nemělo na práci v Hostivici vážnějšího dopadu. O dobré práci MNV svědčí ta skutečnost, že mu v tomto období bylo uděleno čtyřikrát čestné uznání a jednou diplom.

V období 1960 až 1965, v němž bylo oslaveno 40leté trvání KSČ a v němž byly provedeny další úspěšné volby do vládních orgánů, bylo v obci uskutečněno větších akcí v hodnotě 1 780 000 Kčs, odpracováno 33 250 brig. hodin a v zemědělství 42 250 brig. hodin. Zejména to byla adaptace mateřské školky, pokračování prací na stadionu, úprava koupaliště a kanalizace na Břvech, pokusné vrty studní a úprava komunikací. V den výročí KSČ byla na výstavce uspořádané „U Neradů“ názorně vyjádřena činnost KSČ v Hostivici od jejího vzniku. V tomto období bylo uděleno MNV dvakrát čestné uznání.

Období let 1965 až 1970 bylo těžce ovlivněno událostmi v r. 1968 a 1969, ale výstavba a zvelebování obce pokračovaly, rovněž tak i zajišťování výživy v rostlinné a živočišné výrobě. Nemalou měrou k rozváznému postoji většiny občanů v tomto strašném, promyšleném náporu na oklamání poctivých lidí v r. 1968 nepřáteli socialismu byla oslava 20. výročí osvobození. V těchto slavnostních dnech v r. 1965, kdy jsme mezi námi uvítali čestného občana naší obce s. pl. Korabelnika, hrdinu SSSR, bylo posíleno přátelství k sovětskému lidu, což přispělo k tomu, že naši občané byli odolnější proti jedu lži a výmyslů v r. 1968. Přesto, že naše obec nebyla ušetřena výkyvů v myšlení lidí, většinu našich občanů to neodradilo. V celém období bylo provedeno akcí v hodnotě 3 683 784 Kčs a odpracováno 27 480 brig. hodin. Zejména je nutno uvést akce jako vybudování obřadních sání, úprava sedmnácti ulic, požární zbrojnice, rekonstrukce veřejného osvětlení, dokončení stadiónu, výstavba veřejných záchodků, oprava rozhlasu, zahájení výstavby klubovny PO a j. MNV bylo uděleno dvakrát čestné uznání a dvakrát byl MNV vyhodnocen v rámci soutěže ONV s peněžitou odměnou.

V tomto období se projevoval nedostatek v práci KSČ, který měl počátky již v posledních letech předcházejícího období i v organizaci KSČ v Hostivici. Nejvíce se nedostatek projevil v kádrové práci. Nebylo důsledně plněno usnesení strany o regulaci členské

základny, plynulé doplňování členských řad mladými lidmi. Nebyla věnována péče ideologické výchově členů ani občanů, mládeže ve škole, organizací mládeže, ideologické výchově v tělovýchově a kultuře. V tomto období, které je dostatečně v „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“ objasněno, se projevila řada nepřátelských činů proti naší cestě k socialismu a vedoucím osobám, které čestně plní svoje úlohy ve prospěch pokroku. Těmto lidem bylo vyhrožováno smrtí za to, že všechen volný čas obětovali k prospěchu obce. To jsou doklady toho, že i v Hostivici jed zrádců a karieristů ve službách nepřátel socialismu omámil část mladých a nezkušených lidí.

KSČ proto v roce 50. výročí trvání strany, která jediná v duchu marxismu-leninismu může dovést společnost, za plné spolupráce se všemi poctivými lidmi, k nejpokrokovější organizaci lidstva, k socialismu a komunismu, přistupuje rázně k odstraňování všech chyb i v Hostivici a zve ke spolupráci všechny občany pro další rozvoj obce.

V posledním desetiletí se životní roveň rychle zvyšovala v naší obci, o čemž svědčí vzestup počtu osobních automobilů, výstavba rodinných a družstevních domů, televizorů, tranzistorových přijímačů, magnetofonů apod. Byly zvýšeny nejnižší penze důchodců.

Na této cestě půjdou jistě s KSČ dál všichni dobří lidé v Hostivici za dalšími úspěchy do nové její padesátky.

Co o dělnickém hnutí u nás říkají místní kroniky¹¹

S nezměrným nadšením vítal český a slovenský lid vznik Československé republiky v roce 1918. Očekával, že budou odčiněny staleté křivdy, především sociální a dále národní tlak. V roce 1919 se konaly volby do obecních zastupitelstev. V nich zvítězily socialistické strany, jejichž členové doufali, že bude uskutečněn socialistický program. Zmínka v kronice o volbách: „Také v Hostivici a v Litovicích zvítězila sociální demokracie a její příslušníci se stali starosty – v Hostivici V. Bouška, v Litovicích Melzer.“

Jelikož pravicové vedení soc. demokracie (Vlastimil Tusar) neuskutečňovalo socializaci, ale spolupracovalo s buržoazními stranami, sílila stále více marxistická levice. Nespokojenost vyvrcholila generální stávkou v prosinci r. 1920, zabíráním velkostatků a bojem o Lidový dům v Praze. Zradou sociálně demokratického vedení bylo umožněno jmenování úřednické vlády Jana Černého, která krvavě potlačila boj o Lidový dům. Československý lid poznal, že hlavní příčinou porážky byla skutečnost, že neměl v čele bojovnou stranu revolučního typu a založil ve dnech 14. až 16. května 1921 KSČ. V Hostivici založili organizaci KSČ v květnu 1921 soudruzi Stehlík Václav, Houdek Karel, Chalupa Karel, Eiman Bohumil a další.

Záznam v kronice z té doby: „V prosinci r. 1920 byly zabráný oba velkostatky příslušníky komunistické levice do vlastní správy a zastavena všechna práce. Stav potrvál několik dní, ježto vedoucí činitelé tohoto záboru byli četnictvem za pomoci vojska pozatýkáni a pozavíráni, žalářem několikaměsíčním pak i potrestáni.“

V tu dobu byli vězněni: V. Stehlík, Jos. Horák, V. Kapalín, Stan. Gebl, Ant. Doubrava, Ant. Kolařík, Jos. Himl, M. Fišerová, Kat. Fousková a další.

Od konce r. 1921 se začala projevovat hospodářská krize. Hospodářskou krizí se zabývala veřejná schůze konaná 28. 5. 1922 s programem: „Proti odkladu voleb do obcí. Hospodářský boj a jednotná fronta proletariátu.“ Rovněž tábor lidu na náměstí v Hostivici dne 17. 9. 1922 měl krizi na programu, který zněl: „Hospodářská situace a další boj zemědělského dělnictva.“ Za požadavky zemědělských dělníků byl organizován průvod zdejšího dělnictva s rudým praporem na demonstraci v Jenči.

Důvěru proletariátu ke KSČ chtěla buržoazie oslabit řadou zákazů. V roce 1928 byl vydán zákaz vylepovat plakáty s textem:

¹¹ Hostivická obecní kronika byla vedena od konce 20. let, ale průběžné záznamy o aktuálním dění přináší až po polovině 30. let. Litovická kronika byla ve 20. letech dopsána dodatečně a poté historii Litovic zpracoval do kroniky kronikář Ludvík Pergl. Litovické zápisy však končí rokem 1934. Některé z údajů, které mají pocházet z kronik, v obecních ani ve školních kronikách nejsou vůbec uvedeny

„Všichni pracující v jednotné frontě na komunistické demonstraci v Hostivici 1. 5. 1928.“
V roce 1930 byl vydán zákaz průvodu a slavnosti JPT¹² v Jenči (30. 6. 1930) a zákaz uspořádat běžecký závod JPT v Hostivici.

Všechny akce komunistů byly bedlivě střeženy, jak o tom svědčí i hlášení četnické stanice v Hostivici ze dne 1. 5. 1928. Zní doslovně takto: „Okresní politické správě v Kladně. Na příkaz okresní polit. správy v Kladně z 25. 4. 1928 č. 21853/2 oznamuji, že oslava 1. května v obvodu naší stanice stranou komunistickou za účasti obcí Hostivice, Jeneček, Litovice a Břve konala se takto: O půl 6. hod. ráno se konal budíček přes Hostivici, Břve a Jeneček zpět do Dělnického domu v Litovicích. O 10. hod. konal se průvod rovněž s hudbou z Dělnického domu v Litovicích na Husovo nám. v Hostivici, kde byl tábor lidu. Průvodu bylo přítomno přes 300 osob obojího pohlaví, též bylo v něm seřazeno a redaktorem mladých umělců Ant. Musilem vedeno asi 50 dítek školou povinných. Při průvodu prodávány byly rudé karafiáty, rozdávány přiložené letáky a prodáván časopis Tělovýchova. Neseny byly dva rudé prapory a standarty s těmito nápisy:

1. Síla pracujícího lidu spočívá v jeho sjednocenosti.
2. 10. výročí republiky mohou oslavovat kapitalisté.
3. Proti militaristickému zbrojení Československa.
4. 20 miliónů investuje Rusko na nové továrny v Československu.

Tábor v Husových sadech zahájil krátce po 10. hod. Fr. Patera z Hostivice, nato pak jako řečník promluvil jakýsi Procházka z Kladna. Týž promluvil o významu 1. máje pro dělnictvo, kterýžto svátek sobě dělnictvo vybojovalo a na který je v pohotovosti vojsko a četnictvo, které dnes k 1. máji buržoazie vyzbrojila novými přilbami. Potom promluvil o dělnické tělovýchově a jejím významu na zdraví pracujícího lidu a pak o zákazu maninské spartakiády, která jest pendreků znemožňována, a tím pak též o zbytečnosti „Masarykovy ligy proti tuberkuloze“ a jiných podobných institucí vzhledem na zákaz. Dále promluvil o úsilí buržoazie o zhoršení sociálního pojištění, proti kterému se musí dělnictvo postavit, neboť kdyby toto buržoazie prosadila, učinila by pak útok i na osmihodinovou dobu pracovní. Dále ještě promluvil o bytové krizi, jak dělnictvo bydlí v koloniích, zatímco buržoazie si staví vily a paláce. Druhý řečník, jakýsi Kučera z Břevnova, promluvil krátce též o zákazu II. spartakiády a pro placení dovolené pro dělnictvo. Ku konci tábora pak školní dítky na táboru též z návodu Ant. Musila přítomné zazpívaly „Hymnu našich průkopníků“ a „Slyšte naši ra-

30

¹² Jednota proletářské tělovýchovy. Do této organizace se v roce 1927 transformovala FDTJ, viz str. 38 této publikace

dost“ a též provolaly: „Vojáci nevolí, mají však zbraň!“. Nato byl tábor ukončen a průvod se odebral zpět do Děln. domu, kde skončena oslava taneční zábavou. Průběh tábora byl klidný. Vr. strážmistr Jos. Doubek.“

Nic však nepomáhalo pronásledování komunistů, neboť jejich řady a uvědomělý odpor vzrůstaly měrně s hospodářskou krizí ve státě. Zápisy v kronice z let 1929/1931 hovoří o nuzném stavu pracujících v našich obcích:

„V zimních měsících 1930/31 nastala v naší obci velká nezaměstnanost v dělnictvu průmyslovém, které bylo zaměstnáno ponejvíce v Praze a okolí. Následkem této nezaměstnanosti je velká nespokojenost v řadách dělnictva se současnými sociálními, hospodářskými a politickými poměry. V lednu 1931 bylo zde 67 nezaměstnaných, v Litovicích 80. ... O zemědělské dělnictvo je nouze, jelikož jeho výdělky jsou velmi malé. Bývalá továrna firmy Staněk již několik let nepracuje, rovněž továrna Kropáčkova stojí.“

„Dne 12. prosince 1930 se oběsil v hostinci M. Nerada František Novotný, 63letý cibulář ze Všetat, protože v důsledku zemědělské krize se nemohl uživit (jak napsal v dopise domů).“

„V roce 1929 má obecní zastupitelstvo 24 členů, a to: 7 nár. socialistů, 6 členů KSČ, 3 agrárníky, 3 lidovce, 2 živnostníky a 3 soc. demokraty.“

V tu dobu také kronika výmluvně hovoří o obydlí nejchudších v obcích:

„V obecní pastoušce bydlí ve 2 místnostech 14 lidí, v Podskalí ve 2 místnostech rodina s 6 dětmi, ve vyřazeném vagoně u Břvů rodina s 5 dětmi. Po žebrotě chodí dva zmrzačení s kolovrátkem. ... Jeden bez obydlí přespává v pískovně nebo v čekárně na nádraží.“

Sbírky ve prospěch nezaměstnaných pořádané ČČK nebo hasiči nemohly přinést nezaměstnaným trvalou pomoc. V roce 1934 se sebralo v Hostivici na nezaměstnané 1 615 Kč, 180 kg mouky, 430 kg brambor a 400 l mléka. Kronika k této situaci připomíná: „Proto se KSČ nezúčastnila oslav 28. října, neboť stávající společenské a kulturní poměry neuznává.“

Ve volbách v r. 1935 do Národního shromáždění získala KSČ 309 hlasů, do senátu 262 hlasů a stala se tak nejsilnější stranou v Hostivici. Rovněž v Litovicích získala KSČ nejvíce hlasů a na okrese Kladno byly Litovice druhou obcí s největším počtem hlasů pro KSČ.

V té době byla také organizována rudá pomoc mezinárodnímu proletariátu. Ve Španělsku bojoval z našich občanů s. Klecan (1936 až 1939). Hostivičtí komunisté ukrývali a pečovali o 4 rakouské antifašisty uprchnuvší z Rakouska po „anšlusu“ 1938 před Hitle-

rem (byla to rodina Schwarzova s dvěma syny, otec zde zemřel a je pochován v Litovicích, ostatní členové rodiny odjeli do SSSR před příchodem Němců v r. 1939).

Dne 20. 10. 1938 byla zastavena činnost KSČ a 7 členů strany v obecním zastupitelstvu bylo zbaveno mandátů (Novák Fr., Kalaš Fr., Ševčík Fr., Stehlík V., Tichý V., Šimáčková Ž., Bělohávek St.). V Litovicích obdobně: Pachman Jar., Pajma Václ., Lang Boh., Vaněk K., Vlach Boh., Příhoda Ant. ml. a Hašek Tomáš.

Dne 30. 11. 1938 byla KSČ rozpuštěna. Bývalí komunističtí členové obecního zastupitelstva byli po vpádu nacistů 17. 3. 1939 zatčeni a uvězněni na Pankráci. Po delší době byli propuštěni, ale zůstali stále pod policejním dozorem.

Za okupace byly u nás organizovány různé sabotážní akce skupinou Vasil, na níž byla napojena skupina mladých v Hostivici (Boček ml., Fráňa, Hrzal, Pergl, Klecanová aj.). Ta vyšínula vlak na nučické dráze a později založila oheň na protisovětské výstavě v Praze. Na sklonku války byla tato mládež jádrem příprav k celonárodnímu povstání napojením na skupinu Balabán a Mašín na Pankráci. V lednu r. 1945 na výzvu s. Václ. Noska byla v Hostivici dobudována ilegální síť národních výborů.

Dne 27. 5. 1945 byl na veřejné schůzi v parku na Husově nám. zvolen národní výbor, v němž byla každá ze čtyř stran zastoupena 7 poslanci. Za KSČ byli zvoleni soudruzi: Stehlík V., Novák Frant., Ušák Jos., Such, Jos., Bělohávek St., Houdek K., Cvrček K. Předsedou NV byl zvolen komunista Stehlík Václ. a po jeho rezignaci 8. 7. 1945 člen KSČ Novák Frant.

Na jednom z prvních zasedání MNV byl zvolen čestným občanem Hostivice plukovník tank. vojsk Rudé armády A. I. Korabelnik.

Co dále říká kronika:

1. máj r. 1946 byl slaven jednotně za ohromné účasti lidí na Husově nám.

Ve volbách r. 1946 zvítězila velikou většinou KSČ, neboť získala 779 hlasů do Nár. shromáždění (nár. soc. získala 358 hlasů, lidová 175, soc. demokratická 175). V tu dobu byl připraven dvouletý plán obnovy: spojení obcí Hostivice a Litovice, přestavba poničené radnice, rozšíření rozhlasu v obci, úprava chodníků, kanalizace, úprava vršku k nádraží. Byly organizovány brigády zemědělské a uhelné (do Kladna).

O spojení obcí Hostivice a Litovice a o životě ve společné obci

Od nepaměti žily vedle sebe, vzdáleny asi na půl hodiny cesty pěšky od sebe dvě obce, Hostivice a západně Litovice s osadou Břve a Jeneček. Takto, jako dvě sestry žijící někdy v souladu, někdy rozvaděné, poutány však k sobě školou, kulturou, poštou, dopravou, pracovištěm, společnými zájmy a navíc rodinnými svazky, vycházející sobě vstříc řadami domků, zbudovaných po první světové válce podél silnice Hostivice-Litovice, spojily se dne 1. ledna 1950 v jednu politickou obec, již byl dán úřední název Hostivice. Stalo se tak na popud politických organizací KSČ v Hostivici a v Litovicích, které utvořily už v r. 1949 jediný, společný orgán k řízení politické a hospodářské činnosti v obci, jež později následovaly po projednání veřejnými schůzemi občanů místní akční výbory Národní fronty. Usnesením MNV ze dne 3. března 1950 byly pojmenovány jednotlivé čtvrti obce takto: Hostivice I, Hostivice II.-Litovice, Hostivice III-Jeneček, Hostivice IV-Břve, Hostivice V-Palouky. Katastrální výměr obce činí nyní 1658 ha, obec měla k 1. 3. 1950 859 popisných čísel a žilo v ní 4 079 obyvatel.

Hybnou silou všeho dění v obci je KSČ, která má 13 dílčích organizací a je jedinou politickou stranou v obci. Význam sloučené obce, která počtem obyvatel patří k největším obcím okresu Praha-západ, byt zdůrazněn i tím, že se ve zdejším Dělnickém domě konala ve dnech 15., 16. dubna 1950 okresní konference KSČ. V pěkně vyzdobeném sále přivítal a pozdravil delegáty a hosty, mezi nimiž byli vzorní pracovníci závodů, předseda MNV s. Fr. Novák. Obec byla slavnostně vyzdobena a nejen v řadách členů KSČ, ale i v řadách ostatních občanů se o konferenci jevil velký zájem.

Místní národní výbor agilně pracoval při řešení podnětů, jež vycházely z místních organizací strany i od jednotlivých občanů. Nespouštěl se zřetele základní otázku, tj. budování socialismu na vesnici a zatlačování soukromého podnikání. Dne 3. března 1950 schválil MNV utvoření Sdružení podniků obce Hostivice s oblastí působení v těžbě stavebního materiálu, pohostinství, zahradnictví, pohřebního ústavu, koupaliště, holičství, fotografování, autodopravy a bytového hospodářství. Bylo nutno překonávat neporozumění v mysli bývalých živnostníků, kteří nejevili příliš zájmu o práci v nových podmínkách. Přes tyto potíže však podnik za pomoci příslušníků strany a socialisticky smýšlejících občanů dosáhl dobrých výsledků. V duchu Košického vládního programu, uskutečňovaného

pod vedením KSČ, došlo k významné změně i v oblasti občanských záležitostí. V nově upravené slavnostní síni byl dne 7. ledna 1950 uzavřen první občanský sňatek před předsedou MNV a 2. ledna 1950 zapsán první občanek do matriky vedené nyní na MNV.

Z iniciativy stranických orgánů došlo na společné schůzi přípravného výboru pro založení JZD v Hostivici a v Litovicích dne 1. června 1950 k ustavení jednoho společného JZD. V jeho čele stáli opět komunisté s. J. Horák z Hostivice jako předseda a Tomáš Málek z Litovice, místopředseda a další. V družstvu byli všichni malí a střední rolníci a na členské schůzi 12. srpna 1950 přijali hlasováním provozní řád družstva II. typu a 27. prosince téhož roku III. typu. Založení JZD znamenalo zdolávání nových a nových úskalí v chodu družstva, ať byla v podobě chytračení některých členů, kteří mysleli víc na sebe než na zájem družstva, nebo potíže s ustájením dobytka či s opožděním jarních prací a sklizňových prací; byly to vždy stranické orgány, které vždy pomáhaly nesnáze zdolávat. Z jejich iniciativy byla v obci provedena sbírka na pomoc bojující Koreji s výsledkem Kčs 24 020,-.

V plynulém toku starostí a pracovního úsilí byly i dny smutku, kdy strana ztratila dlouholeté, obětavé představitele. Tak tomu bylo při úmrtí prvního dělnického presidenta s. Klementa Gottwalda 14. března 1953. Jeho zásluh o stranu a stát vzpomněli na smuteční tryzně v Dělnickém domě komunisté i nestraníci. Kondolenční delegaci Národní fronty vedl předseda MNV s. Fr. Novák. Zároveň se soustrastným projevem v Kanceláři presidenta republiky odevzdala budovatelské závazky společných organizací. Kromě ní se zúčastnilo na 500 hostivických komunistů pohřebního průvodu v Praze. Brzy nato 21. 3. 1953 byl zvolen novým presidentem dosavadní předseda vlády s. Antonín Zápotocký, dlouholetý spolupracovník Kl. Gottwalda. Občané přijali tuto volbu s nadšením, o čemž svědčila záplava vlajek a praporů v obci.

Od února 1953 byl pověřen vedením JZD dosavadní předseda MNV s. Fr. Novák. Úroveň hospodaření se zlepšila, pracovní morálka družstevníků stoupla a špičkové zemědělské práce byly poprvé zvládnuty pracovními silami z vlastních zdrojů. Radostnou přehlídkou výsledků práce byly oslavy Svátku pracujících 1. máje 1953, kdy se obec stala střediskem oslav a v průvodu se sešlo na 10 000 občanů s alegorickými vozy závodů z obce i z okolních obcí Ruzyně, Řep, Stodůlek, Zličína, Sobína, Chýně, Jenče, Dobrovíze, Středokluk a Kněževse. Dobré výsledky budovatelského úsilí se odrazily i v důvěře, kterou dali občané ve volbách do Národních výborů kandidátům Národní fronty, pro něž se vyjádřilo 94 % voličů. Jedním z důležitých úkolů strany bylo vždy upevňování přátel-

ství se Sovětským svazem. Tradičním oslavám Velké říjnové revoluce byla věnována řada kulturních pořadů v Měsíci přátelství. Jejich náplň se s léty měnila (ohňostroje, lampionové průvody, Štafeta přátelství s pochodněmi, hvězdicové běhy, slavnostní akademie, filmová představení, slavnostní zasedání MNV, návštěva hostů ze Sovětského svazu), ale vždy je provázely pocity přátelství a vděčnosti.

Důležitým mezníkem historického vývoje v naší zemi se stal rok 1960. V tomto roce jsme dovršili to, zač bojovaly celé generace našeho pracujícího lidu – socialismus. Naše republika se tak stala druhým socialistickým státem ve světě. Život v obci byl organizován a řízen místním výborem KSČ, který se snažil uplatňovat vedoucí úlohu strany na všech úsecích politického, hospodářského a kulturního života v obci. Místní výbor KSČ řídil a kontroloval činnost čtyř vesnických a deseti závodních organizací KSČ, dále stranické skupiny v Sokole, JZD, NF a plně uplatňoval linii strany i v činnosti ČSM. Aktivisté MV KSČ docházeli do všech základních organizací a pomáhali jim zajišťovat plnění důležitých úkolů.

Všestrannou činnost KSČ pro rozvoj státu a životní úroveň občanů dokumentovala výstava ke 40. výročí založení KSČ v Hostivici. Výstava, kterou připravili v kulturním domě AZKG¹³ soudruzi Novák, Saifrt a Roubal, byla otevřena 30. dubna 1961 slavnostním matiné, na němž zhodnotil činnost v uplynulých 40 letech s. Jar. Pachman.

Významnou politickou událostí se stal XII. sjezd KSČ v roce 1962. Přípravy k němu i průběh byly mohutnou vzpruhou veškeré činnosti nejen v obci, ale v celé zemi. Uskutečňování sjezdových usnesení bylo řízeno MN KSČ a odrazilo se v řadě závazků, (brigáda XII. sjezdu v AZKG, závazky pracujících v mlékárně, učitelů ZDŠ a dalších) a dobrých výsledků JZD, komunálních služeb i organizátorské činnosti MNV. Jejich zásluhou se umístila v Soutěži o vzornou obec okresu Praha-západ naše obec v kategorii obcí městského charakteru na I. místě.

Jsou v životě člověka i obce dny všední, jež plynou namnoze k nerozeznání stejně a upadají v zapomenutí. Jsou však i dny sváteční, vrývající se trvale v paměť. Takové byly dny oslav 20. výročí osvobození ČSSR Rudou armádou. Přibližme si jejich úsměvnou pohodu, jak ji zachytila kronika. V prvních dnech máje 1965 jsme přivítali v Hostivici čestného občana naší obce plukovníka tankových vojsk soudruha Alexandra Jermiloviče Korabelníka s chotí. Narodil se 9. 5. 1910 v Artii ve Sverdlovské oblasti, prožil celou druhou světovou válku v tvrdých bojích. Přesvědčivě o tom hovořily řády Rudého praporu, Suvorovův, Velké vlastenecké války, Za bojové zásluhy, Čsl. válečný kříž za osvobození Prahy, jež zdobily

¹³ Automobilové závody Klementa Gottwalda = Praga

hrud' statečného člověka. Naše děti jej poznaly v úterý dne 4. května, když navštívil základní devítiletou školu. Z auta vystoupil, lehce se opíraje o hůl, s úsměvem v široké tváři, doprovázen svou chotí Tamarou, učitelkou leningradské školy. Vítají jej česky pionýr a rusky v kroji a předávají květiny. A už letí na pozdrav ruce s mávátky, ruce dětí, jež se tísňí v oknech nebo v pionýrských košíkách lemují schodiště a chodby, jimiž procházejí hosté do třídy. Krátká beseda s chlapci a děvčaty devátých tříd, trochu rozpačitá, než opadl počáteční ostych. Hovoří se rusky a je třeba dávat dobrý pozor, aby děti mluvily správně. Kamkoli zavítal, všude jej obklopovala atmosféra přátelství a radosti a vzpomínek přátel ze setkání před 20 lety v slavných květnových dnech 1945. Tak tomu bylo v AZ Praga, na slavnostním shromáždění v Dělnickém domě či ve Státní traktorové stanici a Svazarmu. Nikdy nezapomenou účastníci setkání v STS na okamžik, kdy se otevřely dveře a do místnosti se vhrnulo pětadvacet dětí z mateřské školy v Litovicích. Nebylo je téměř vidět, když pochodovaly uličkou mezi stoly, ale řeč neztratily, ba ani notu ne a čistě zazpívaly několik veselých písniček. Tu „Na garmošku zahráli...“ si s nimi broukali i dospělí. Čtyřletý okáček podává kytičku s. Korabelnikovi. Ten zdvihá děcko do náručí a žertem se ptá: „Máš ráda?“ Žabka se přitulí jako k tátovi, našpulí pusku a místo odpovědi mlaskne polibek. S. Korabelnik je překvapen, v očích se zatřpytí slzy a zjhlým hlasem říká: „Pro takové děti – bych znovu – šel do boje.“ Dojetí se neubráníl nikdo z přítomných, neboť jsou okamžiky, kdy mluví srdce... Byly to krásné chvíle a jen se zármutkem se loučili občané s dobrým člověkem, když se po deseti dnech opět vracel domů.

Nastaly pak v dalších dnech a rocích opět doby plné starostí, práce a ruchu, v nichž se střídaly spěchy a uspokojení s nezdary a zakolísáním, jak tomu bylo v roce 1968 a 1969. Strana však překonala údobí krize a rozkolísanosti a s důvěrou vzhlíží k blížícímu se XIV. sjezdu KSČ, jenž dá směr dalšímu vývoji strany a státu.

Stručná historie tělovýchovy u nás

Prvním a největším tělocvičným spolkem u nás byl Sokol. Byl založen po porážce Bachova absolutismu roku 1862 dr. Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem jako spolek národní a vlastenecký. Cílem sokolské myšlenky „Ve zdravém těle zdravý duch“ bylo vychovávat národ zdravý, mravně vyspělý, statečný, silný a vzdělaný. Tělovýchovná jednota Sokol Hostivice byla založena o třicet let později roku 1892. Jejími zakladateli a prvními členy výboru byli: Pavel Čermák, Antonín Šprunk a Karel Mejtský z Hostivic, Václav Tomek z Jenečka, Antonín Šimáček a Ladislav Novotný ze Břvů, Antonín Landa ze Zličína, Adolf David, Josef Chalupa a Václav Chvoj z Jenče, František Vyšín, Karel Bláha a Pavel Řídký z Chýně.

Zpočátku cvičili jen muži, ale během roku 1893 se začalo se cvičením žactva, které bylo později přerušeno pro zákaz místní školní rady. V roce 1896 začalo cvičení řemeslného dorostu. Členy Sokola byla jen část dělnictva. Podchytit zájem o tělesnou výchovu u nejširších řad pracujícího lidu se však Sokolu plně nepodařilo. Roku 1892 zakládají si krejčovští dělníci v Praze při spolku krejčovských dělníků svůj tělocvičný odbor. V Brně roku 1894 vzniká tělovýchovný spolek dělnický Lassalle a od té doby se tvoří další a další dělnické tělocvičné jednoty. Roku 1902 se scházejí první jednoty dělnické za čelem vytvoření svazu a následujícího roku v srpnu byl založen Svaz DTJČ, který soustřeďoval 31 jednot. Pro úplnost dlužno podotknouti, že kolébkou dělnického tělovýchovného hnutí je Morava. Dělnický tělocvičný spolek „Lassalle“ v Julianově a v Královém Poli převzal pojmenování od tamějšího německého dělnického spolku tělocvičného. Svaz DTJČ se staral nejen o tělesnou výchovu a zvyšování zdravotní rovně pracujícího lidu, ale i o duševní a mravní povznesení dělnické třídy. Ideovým základem tu byl socialismus. V roce 1903 se konalo také první svazové veřejné cvičení za účasti 180 cvičenců. První velké společné cvičení, zvané Dělnická olympiáda, se konalo r. 1921 za účasti již 22 314 cvičenců.

DTJ v Hostivici byla založena roku 1905.¹⁴ Zde cvičili nebo výchovně působili bratři Vodolánové, Inemanové, J. Suchý, V. Tesárek, L. Křikava, Fr. Procházka, Fr. Donát, V. Vlasatý, P. Sláma (později také Jar. Foubík, Jos. Černý, K. Mráček, Jar. Pachman, Boh. Glückauf a jiní). Po rozkolu v dělnickém hnutí resp. po zradě

¹⁴ Podle spolkového katastru až v roce 1908

pravičáků v prosincové generální stávce r. 1920 vznikla opozice vedená J. F. Chaloupeckým, která si zakládá 8. 5. 1921 vlastní Federaci dělnických tělocvičných jednot FDTJ. První ustavující sjezd FDTJ se konal ve dnech 25.–28. 12. 1921 a FDTJ se stala součástí Rudé sportovní internacionály. Velká společná cvičení se nazývala spartakiádami. První se konala ještě v červnu na stadiónu v Praze na Maninách, který byl zřízen narychlo v několika dnech. Cvičilo zde na 15 tisíc dětí, 10 tisíc dorostu a 14 tisíc muž a žen. V roce 1926 sloučením FDTJ, Spartakových skautů práce, Svazu dělnických cyklistů, Rudých hvězd a klubu dělnických turistů vzniká Jednota proletářské tělovýchovy JPT. Mládež organizovaná v FDTJ v Hostivici získávala ideový základ pro třídní boj dělnické třídy. V tělovýchově vyrůstal budoucí komunistický dorost, jako hlavní opora dělnické třídy v naší obci. Mládež byla vychovávána ve víře v revoluci a socialismus. Z ní pramenila síla k bojům proti všem nepřátelům, neboť Federace dělnických tělocvičných jednot, opírající se o sílu komunistické strany Československa, vzmáhala persekuci akce buržoazní vlády, bojovala o dělnickou mládež a o její sjednocení. Třetím největším tělocvičným spolkem byl v českých zemích Orel. Ten usiloval o mravní a tělesnou výchovu katolíků na základě křesťanských ideálů. Vznikl roku 1908 a jeho jednota vznikla i v Hostivici. I ten soustřeďoval řadu dělníků.

Sokol měl v r. 1922 na 560 tisíc členů, DTJ a FDTJ přes 200 tisíc členů. (FDTJ 106 tisíc, Orel 122 tisíc). Po druhé svět. válce, v roce 1948 došlo k sjednocení všech tělovýchovných organizací a spolků. U nás v Hostivici to byl Spartak armaturka, Spartak AZKG a později pod společným názvem T. J. Sokol – Hostivice.

Obsah:

1. Dějiny dělnického hnutí v Čechách do založení KSČ roku 1921 (Bernard Polívka).
2. Počátky dělnického hnutí v našich obcích, vznik organizací KSČ u nás, vývoj dělnického hnutí do r. 1945 a malá historie zdejšího Dělnického domu (Jar. Pachman).
3. Boj za socialismus u nás po druhé světové válce do roku 1971 (Frant. Nejedlý).
4. Co o dělnickém hnutí u nás říkají místní kroniky (Alois Saifrt).
5. Stručná historie tělovýchovy u nás (Josef Kaplánek).

Vydáno nákladem MNV Hostivice v květnu r. 1971. Redakční rada: J. Fousek, M. Horák, J. Kaplánek, F. Nejedlý, J. Pachman, B. Polívka, A. Saifrt, V. Slaviček.
Vytiskly Jihočeské tiskárny, n. p., České Budějovice.